

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 90

София, петък, 28 май

1932 г.

94. заседание

Срѣда, 25 май 1932 г.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 50 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	1941	едно международно дружество за ипотечаренъ земледѣлски кредитъ. (Съобщение)	1942
Питане отъ народния представител М. Станевъ къмъ министра на правосъдието относно режима въ нѣкои затвори. (Съобщение)	1942	Бюджетопроекти за разходите презъ 1932/1933 финан- сова година по:	
Законопроекти:		1) Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и те- леграфитѣ — Дирекция на въздухоплаването. (Докладване и приемане)	1942
1) за отстъпване даромъ на Ортакойската град- ска община държавната сграда въ гр. Ортакой, бивша собственост на емигранта-грѣкъ Васи- лаки К. Дурали. (Съобщение)	1942	2) Върховната и окръжнитѣ смѣтни палати. (До- кладване и приемане)	1947
2) за измѣнение и допълнение на закона за облек- чение работата на Върховния касационенъ съдъ. (Съобщение)	1942	3) Министерството на външнитѣ работи и на из- повѣданията. (Докладване и разискване)	1952
Предложение за одобрение на подписаната въ Же- нева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на		Дневенъ редъ за следващото заседание	1966

Председателъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Боянъ, Апостоловъ Драгомиръ, Атанасовъ Русенъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Йото, Василевъ Ради, Гавриловъ Никола, Ганевъ Георги, Ганчевъ Миню, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Трифонъ, Говедаровъ Георги, Гюровъ Лона, Дековъ Петко, Деневъ Андрей, Димовъ Вергилъ, Джанкардашлийски Димитъръ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Дойчиновъ Стефанъ, Желябовъ Жеко, Запряновъ Петко, Ивановъ Запрянъ, Попивановъ Петъръ, Игнатовъ Тодоръ, Илиевъ Стойко, Йотовъ Никола, Казаклиевъ Георги, Караджовъ Костадинъ, Кирковъ Кирко, Киселички Христо, Кондаковъ Александъръ, Кораковъ Крумъ, Косевъ Костадинъ, Кръстевъ Гето, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Маджаровъ Жеко, Маджаровъ Рашко, Маринчевъ Георги, Мартуковъ Алекси, Мечкарски Тончо, Милановъ д-ръ Кънчо, Мирски Христо, Митковъ Сеферинъ, Момчиловъ Стоянъ, Момчиловъ Тодоръ, Найденовъ Никола, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Патеъ Симеонъ, Пентиевъ Антонъ, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Методи, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Поповъ Стефанъ, Поповъ Стоянъ, Радевъ Георги, Радоловъ Александъръ, Райковски Минко, Ризовъ Стойне, Сакъзовъ Янко, Симеоновъ Иванъ, Славовъ Кирилъ, Славовъ Стойно, Стамболиевъ Никола, Станковъ Владимиръ, Стойковъ Апостолъ, Таковъ Стефанъ, Таслаковъ Цвѣтко, Ташевъ Димо, Христовъ Александъръ, Христовъ Трайко, Цановъ д-ръ Асенъ, Цачевъ Цачо, Цокковъ Герго и Янакиевъ Василъ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Никола Петровъ — 1 день;
На г. Генко Митовъ — 1 день;
На г. Никола Кемилевъ — 1 день;
На г. Георги Чернооковъ — 2 дена;
На г. Крумъ Кършовски — 1 день;
На г. Сава Тошевъ — 1 день;
На г. Благой Калиновъ — 1 день;
На г. Крумъ Кораковъ — 1 день;
На г. Стойчо Мошановъ — 1 день;
На г. Иванъ Велчевъ — 1 день;
На г. Георги Ганевъ — 1 день;
На г. Георги Кафеджийски — 1 день;
На г. Стефанъ Поповъ — 1 день;
На г. Атанасъ Буровъ — 1 день;
На г. Георги Данаиловъ — 1 день и
На г. Цоню Бръшляновъ — 1 день.

Народниятъ представителъ г. Петко Запряновъ се е ползувалъ досега съ 21 день отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 1 день отпускъ по болестъ. Следва Събранието да му разреши казания отпускъ.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представителъ г. Петко Запряновъ 1-дневенъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Боянъ Петровъ се е ползувалъ досега съ 25 дни отпускъ. Моли да му се разреши допълнително 4 дни отпускъ. Следва Събранието да му разреши казания отпускъ.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представителъ г. Боянъ Петровъ

4-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Тончо Мечкарски се е ползувал досега с 24 дни отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Тончо Мечкарски 1-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Александър Кондаков се е ползувал досега с 18 дни отпуск. Моли допълнително да му се разреши 4 дни отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Александър Кондаков 4-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. д-ръ Никола Чирпанлиев се е ползувал досега с 24 дни отпуск. Моли да му се разреши допълнително 2-дневен отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. д-ръ Никола Чирпанлиев 2-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Господиш Лолов се е ползувал досега с 33 дни отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Господиш Лолов 1-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Тодор Бошнаков се е ползувал досега с 21 ден отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Тодор Бошнаков 1 ден отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Стефан Цанов се е ползувал досега с 21 ден отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши искания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Стефан Цанов 1 ден отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Митю Станев се е ползувал досега с 31 ден отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Митю Станев 1 ден отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Димо Ташев се е ползувал с 31 ден отпуск. Моли да му се разреши допълнително 3-дневен отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Димо Ташев 3-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Едрю Шидерски се е ползувал досега с 26 дни отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Едрю Шидерски 1 ден отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Григор Василев се е ползувал досега с 28 дни отпуск. Моли да му се разреши допълнително 1 ден отпуск. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

реши допълнително 1 ден отпуск. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Григор Василев 1 ден отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Славейко Василев се е ползувал досега с 20 дни отпуск. Моли да му се разреши 2-дневен отпуск по домашни причини. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Славейко Василев 2-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Йото Василев се е ползувал досега с 29 дни отпуск. Поради внезапната смърт на съпругата му, той моли да му се разреши допълнително 15-дневен отпуск. Следва Събранието да му разреши казания отпуск.

Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши на народния представител г. Йото Василев 15-дневен отпуск, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам на Събранието, че е постъпило питане от народния представител г. Митю Станев към г. министъра на правосъдието. Във това си питане г. Митю Станев, като съобщава за тежкия и непоносим режим въ затворит, особено въ Старозагорския окръжен затвор, пита г. министъра на правосъдието не смѣта ли да отмени този умъртвителен режим на затворниците, особено на политическите, и не мисли ли да вземе мерки против издевателствата и стрелбите въ затворит, за запазване живота на затворниците.

Това питане ще се изпрати на г. министъра на правосъдието, за да отговори.

Съобщавам на Събранието, че сж постъпили следните законопроекти:

От Министерството на земледелието и държавните имоти за отстъпване даром на Ортакойската градска община държавна земя въ гр. Ортакой, бивша собственост на емигранта-грък Василаки К. Дурали. (Вж. прил. Т. I, № 75)

От Министерството на външните работи и на изповяданията предложение за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотекарен земледѣлски кредит. (Вж. прил. Т. I, № 76)

От Министерството на правосъдието законопроект за изменение и допълнение на закона за облекчение работата на Върховния касационен съдъ. (Вж. прил. Т. I, № 77)

Тия законопроекти сж напечатани, ще се раздадат на г. г. народните представители и поставят на дневен редъ.

Пристъпваме към дневния редъ — второ четене бюджетопроекта за разходит по Министерството на външните работи.

Министъръ С. Костурковъ: Г. председателю! Понеже г. министърът на външните работи въ момента е заетъ, моля Народното събрание да се съгласи да пререди дневния редъ и да започнемъ разглеждането на бюджетопроекта за разходит по Министерството на железниците, пошитъ и телеграфитъ — Дирекция на въздухоплаването — за 1932/1933 финансова година.

Председателъ: Моля г. г. народните представители, които приематъ предложението на г. министъра на железниците, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. докладчика по този бюджетопроект да го докладва.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л): Г. г. народни представители! Въ бюджетопроекта за разходит по Дирекцията за въздухоплаването се направиха при разглеждането му въ бюджетарната комсия нѣкои измѣнения, затова най-напредъ ще ви съобща направенитъ поправки и следъ туй ще пристѣпя къмъ доклада на бюджетопроекта.

На стр. 3, глава I, личенъ съставъ.

Кредитътъ по § 1 — „Заплати“ — отъ 13.950.000 става 13.370.000;

Кредитътъ по § 4 отъ 6.760.000 става 7.000.000;

Кредитътъ по § 9 отъ 200.000 става 260.000;

Кредитътъ по § 11 отъ 100.000 става 120.000;

Кредитътъ по § 13 отъ 100.000 става 230.000;

Всичко по глава II вмѣсто 10.600.000 става 11.110.000.

„Глава III“. Кредитътъ по § 21 отъ 70.000 става 100.000.

Всичко по глава III вмѣсто 4.710.000 става 4.740.000.

„Глава IV“. Кредитътъ по § 29 отъ 250.000 става 350.000.

Всичко по глава IV вмѣсто 6.680.000 става 6.780.000.

Въ „Повторение“ кредитътъ за заплатитъ отъ 13.950.000 става 13.370.000, а за вещевени разходи отъ 22.050.000 става 22.630.000.

На стр. 6 въ забележка 4 следъ думитъ „предвидени въ чл. 76 отъ закона за въздухоплаването“ се прибавятъ думитъ: „За изпълнени специални задачи, възложени отъ директора на въздухоплаването“.

Прибавя се нова забележка 11: „10% отъ чиститъ приходи отъ заваренитъ и новооткрити при въздухоплаването стопанства, отъ снабдителнитъ и други дюкянчета при аеродромитъ, както и отъ извършване на въздушна пропаганда и подслоняване, се внасятъ въ приходъ на съкровището, а останалитъ 90% служатъ изключително за подобрене на родното въздухоплаване.“

Всички извършени благоустройствени работи и инвентарни снабдявания по този начинъ ставатъ държавни и се записватъ на приходъ по инвентарнитъ и други книги на въздухоплаването. За целта ще се изработи специаленъ правилникъ съ съгласието на министра на финанситъ.

Освеятъ това въ алинея втора на забележка първа вмѣсто „1 априлъ“ да се чете „1 юний“.

Въ п. а на забележка втора думитъ „летателнитъ си“ ставатъ „практическитъ си въздухоплавателни“.

Въ обяснителната таблица на Дирекцията на въздухоплаването на стр. 9 „2 началници на отдѣли или части — летци“ ставатъ „единъ началникъ на отдѣла или частъ — летецъ“ и сумата отъ 153.600 става 76.800.

„3 началници на отдѣли — летци“ ставатъ „4 началници на отдѣли — летци“ и сумата отъ 205.200 става 273.600.

За „3 писари — машинописци“ сумата за месечна заплата на едно отъ 1.950 става на 1.900. Кредитътъ за 3 въздушни отъ 11.550 става 5.300.

Въ отдѣла б) техническа служба, 1 началникъ летецъ, цифритъ се поправятъ така: 5.700 — 6.400, 68 400 — 76.800, всичко 76.800.

На стр. 10 вмѣсто 17 началници на отдѣления ставатъ 16 и кредитътъ отъ 918.000 става 864.000. Броятъ на служителитъ отъ 43 става 42.

Въ отдѣла б) техници, 16 помощници-аеротехници ставатъ 18 и кредитътъ отъ 374.400 става 421.200. Броятъ на служителитъ отъ 56 става 58 и кредитътъ за отдѣла става 1.696.200.

Въ отдѣла в) помощенъ персоналъ, следъ „сигнализаторъ“ се прибавятъ думитъ „на летенията“; въздушнитъ отъ 117 ставатъ 130, като предвидениятъ кредитъ за тяхъ отъ 568.800 л. се намалява на 232.600 л., или всичко кредитътъ за помощенъ персоналъ отъ 1.382.400 л. се намалява на 1.046.200 л., а всичко кредитътъ за летателната частъ отъ 5.296.800 л. се намалява на 4.953.400 л., като персональтъ отъ 248 души става 262 души.

По глава III, морски летателенъ отдѣлъ, въ пунктъ в) помощенъ персоналъ, кредитътъ за 11 въздушни отъ 42.300 л. се намалява на 19.550 л., всичко кредитътъ за помощенъ персоналъ отъ 126.900 л. се намалява на 104.150 л., а цѣлиятъ кредитъ за морския летателенъ отдѣлъ отъ 566.700 л. се намалява на 543.950 л.

На стр. 11, въ глава IV, балоненъ отдѣлъ, въ пунктъ в) помощенъ персоналъ, 24 въздушни ставатъ на 40, като кредитътъ отъ 92.300 л. се намалява на 71.500 л., а кредитътъ за помощенъ персоналъ отъ 184.100 л. се намалява на 163.300 л. Общо служащитъ по балонъ я отдѣлъ отъ 37 души ставатъ 53 души, като кредитътъ отъ 514.700 л. се намалява на 493.900 л.

Въ глава V, учебна частъ, пунктъ б) техници, „главенъ аерофотографъ“ става „старши аерофотографъ“; „главенъ

радиотелеграфистъ“ става „старши радиотелеграфистъ“, „главенъ електротехникъ“ става „старши електротехникъ“.

На стр. 12, въ пунктъ в) помощенъ персоналъ, 66 въздушни ставатъ 76, като кредитътъ отъ 250.000 л. се намалява на 136.000 л., а всичко кредитътъ по този пунктъ отъ 871.600 л. се намалява на 757.600 л. Общото число на персонала за учебната частъ отъ 136 души става 147 души, като кредитътъ отъ 2.845.600 л. се намалява на 2.731.600 л.

Въ глава VI, самолетна работилница, въ пунктъ б) техници, двама помощници аеромотористи ставатъ четирима, като кредитътъ си остава същиятъ. Всичко по Дирекцията на въздухоплаването кредитътъ отъ 13.890.150 л. става 13.367.350 л., кредитътъ за повишение отъ 959.850 л. става 902.650 л. Или всичко за заплати кредитътъ отъ 14.850.000 л. се намалява на 14.270.000 л., като общиятъ брой на служащитъ отъ 569 души се увеличава на 610 души. Като се спадне намалението, съгласно чл. 5, 6 и 7 отъ закона за бюджета на държавата за 1932/1933 г., кредитътъ за заплати на личния съставъ по Дирекцията на въздухоплаването отъ 13.950.000 л. се намалява на 13.370.000 л.

Това сж поправкитъ, г. г. народни представители, въ този бюджетопроектъ, обаче общата сума на бюджета остана същата, непромѣнена, сир. 36.000.000 л.

Председателтъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„БЮДЖЕТЪ“

за разходитъ по Министерството на жѣлзницитъ, пошитъ и телеграфитъ — Дирекция на въздухоплаването — за 1932/1933 финансова година“.

Председателтъ: Които приематъ заглавието на бюджетопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„Дирекция на въздухоплаването.“

Глава I.

Личенъ съставъ“.

Председателтъ: Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ заглавието на глава I, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намаля кредитъ по този параграфъ отъ 13.950.000 л. на 13.370.000 л.

Председателтъ: Които приематъ § 1, както се докладва, заедно съ обяснителната таблица и направенитъ въ нея отъ бюджетарната комисия и докладвани отъ докладчика прибавки и приправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): Всичко по глава I за личенъ съставъ 13.370.000 л.

Председателтъ: Които приематъ кредита по глава I на сума 13.370.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„Глава II.

Вещевени разходи“.

Председателтъ: Които приематъ заглавието на глава II, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателтъ: Които приематъ § 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

* За текста на бюджетопроекта вж. Т. I, № 70.

На 5 и 7 редъ въ текста, вмѣсто „пилотъ-авиатори“, става „летци“.

Председателъ: Които приематъ § 22 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 23 — вж. прил. Т. I, № 70)

На 6 редъ въ текста, вмѣсто „летателни“, става „въздушни“.

Председателъ: Които приематъ § 23 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 24 — вж. прил. Т. I, № 70)

На 4 редъ въ текста, вмѣсто „рекорди“, става „постижения“, а на 5 редъ, вмѣсто „изработения“ — „изобретения“.

Председателъ: Които приематъ § 24 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 25 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 25 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): Всичко по глава III — 4.740.000 л., вмѣсто предвидения 4.710.000 л.

Председателъ: Които приематъ общата сума по глава III тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележката въ края на глава III — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ прочетената забележка тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„Глава IV. Общи разходи“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на глава IV, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 26 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 27 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 28 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 28 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 29 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията увеличи кредита по този параграфъ отъ 250.000 л. на 350.000 л.

Председателъ: Които приематъ § 29 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 30 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 30 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 31 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 31 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 32 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ текста, въ първия редъ, вмѣсто „авиаторски“, става „летешки“.

Председателъ: Които приематъ § 32 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 33 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 34 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение

Председателъ: Които приематъ § 34 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 35 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ текста, вмѣсто „ескадрили“, става „въздушни уреди“.

Председателъ: Които приематъ § 36 тѣй, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 37 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 38 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 70)

По този параграфъ не се предвижда кредитъ.

Председателъ: По § 39 не се предвижда кредитъ, но ще остане, за да не измѣнява по-нататъкъ нумерацията.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ § 40 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): Всичко по глава IV — 6.780.000 л., вмѣсто 6.680.000 л.

Председателъ: Които приематъ общата сума по глава IV тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): Всичко по Дирекцията на въздухоплаването — 36.000.000 л.

Председателъ: Които приематъ кредита по Дирекцията на въздухоплаването на сума 36.000.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„Повторение“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„а) за заплати — 13.370.000 л.; б) за вещевени разходи — 22.630.000 л. Всичко 36.000.000 л.“

Комисията прие повторението безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ сумитѣ по букви а) и б) — всичко 36.000.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): На стр. 6. (Чете)

„Забележки“.

Председателъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка I — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ втората алинея вмѣсто „1 април“ става „1 юни“.

Председателъ: Които приематъ забележка I тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка II — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ точка „а“, вмѣсто „детателнитѣ си“, става „практическитѣ си въздухоплавателни“.

Председателъ: Които приематъ забележка II тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка III — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение

Председателъ: Които приематъ забележка III, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка IV — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ тази забележка следъ думитѣ „чл. 72 отъ закона за въздухоплаването“ комисията прибави: „за изпълнени специални задачи, възложени отъ Дирекцията на въздухоплаването“.

Вмѣсто „размѣра на което се опредѣля“, става: „Размѣрътъ се опредѣля“ и т. н.

Председателъ: Които приематъ забележка IV, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка V — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ забележка V, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка VI — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ забележка VI, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка VII — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ забележка VII, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка VIII — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ забележка VIII, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка IX — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие тази забележка безъ измѣнение.

Председателъ: Които приематъ забележка IX, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете забележка X — вж. прил. Т. I, № 70)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Безъ да влизамъ въ подробности, искамъ само да направя следнитѣ две бележки по бюджета на въздухоплаването.

Първо. Въ текстоветѣ сж внесени термини, които не сж приети въ законитѣ: „въздушникъ“, „самолетъ“ и т. н. Това не е литературенъ паметникъ. Тия нѣща трѣбва да ставатъ точно споредъ законитѣ и тѣхнитѣ разпорѣдби. Никой отъ васъ не знае какво е „въздушникъ“, какво е „самолетъ“. Това е първата малка бележка, която имамъ да направя.

Друга, по-голяма бележка искамъ да направя относно общитѣ забележки, като се ползувамъ и отъ присѣствието тукъ на г. министра на финанситѣ. Въ тия общи забележки на бюджетитѣ обикновено влизатъ нѣща, въ които министритѣ не могатъ, така да кажа, да вникнатъ, а Народното събрание — още по-малко, и които не сж съобразени съгласно съ закона за бюджета, отчетността и предприятията. Въ миналото действително тия забележки бѣха въ голѣмо количество, защото тогава работѣхме бюджетитѣ въз основа на едни патни таблици, където имаше смѣсница отъ всевъзможни разпорѣдания и нѣкои отъ министерствата имаха нужда да опредѣлятъ горе-долу въ какви размѣри и кръгове ще се движатъ. Сега нашиятъ бюджетъ е изоставенъ, той фактически е отминовенъ; ние по него бюджетъ не действаме.

Следователно, тѣзи забележки — които сж единъ голѣмъ купъ, азъ не ще ви отнемамъ времето, за да ги изброявамъ — трѣбва да се поправятъ. Азъ обръщамъ вниманието на г. министра на желѣзницитѣ и на г. министра на финанситѣ, че така, както едно време имаше заплати — отъ 104 до 123 хиляди — тукъ не могатъ да се допускатъ. Заплатитѣ трѣбва да бждатъ фиксирани и опредѣлени. Защото, иначе, ще излѣзе, че заплатата не е опредѣлена въ бюджета а министърътъ самъ ще я опредѣля — когато това е противно на закона за бюджета, отчетността и предприятията. При старитѣ таблици, такава една манипулация съ заплатитѣ се допускаше, обаче — както казахъ, да не повтарямъ — тѣ сж отмивени.

Ето защо азъ бихъ молилъ г. министра на финанситѣ и г. министра на желѣзницитѣ да прегледатъ тѣзи забележки още единъ пътъ и при третото четене на бюджетния проектъ да ги поправятъ съгласно интереситѣ на службата и интереситѣ на хазната.

Председателът: Има думата народният представител г. Панайот Деневъ.

П. Деневъ (р): Понеже аз съм в течение на бюджетопроекта, позволете ми да дам следното пояснение. Истина е, че по няколко параграфа кредитът не е фиксиран точно, а се казва: от 70 до 80 хиляди лева. Сметамъ, че най-малко трябва да се обясни на г. Данаиловъ защо именно въ тия параграфи не е фиксиран истинският разходъ. Разходътъ ще бъде въ зависимост отъ това, какъвъ рангъ ще има лицето, което изпълнява дадена длъжност. Това знаете много хубаво, че е тъй. Следователно, то не е дефектъ, не е недовиджане въ бюджета, а е съобразно реалността при прилагането на бюджета. Ше има няколко длъжности, които ще костватъ на държавата или 60 хиляди лева, или 76 хиляди лева годишно, и затова именно и така ги слагаме въ бюджета. Важното е, че глобалната сума отъ 36 милиона лева не ще се измѣни.

Що се отнася до забележките, които гласувахме и остава да гласуваме още една, това не сж, така да се каже, качакчийски забележки по бюджета, за да се изкара нѣкой грошъ по-много; това сж забележки, които се налагатъ отъ самото естество на службите по въздухоплаването, които ние трябва да организираме и да носимъ, за съжаление, при особенъ режимъ.

Председателът: Които приематъ забележка 10 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ В. Коевски (нац. л.): (Чете)

„Забележка 11. 10% отъ чиститъ приходи отъ заваренитъ и новооткрити при въздухоплаването стопанства, отъ снабдителнитъ и други дюкянчета при аеродромитъ, както и отъ извършване на въздушна пропаганда и подслоняване, се внасятъ въ приходъ на съкровището, а останалитъ 90% служатъ изключително за подобрене на родното въздухоплаване.

Всички извършени благоустройствени работи и инвентарни снабдявания по този начинъ ставатъ държавни и се записватъ на приходъ по инвентарнитъ и други книги на въздухоплаването. За целта ще се изработи специаленъ правилникъ съ съгласието на министра на финанситъ“.

Председателът: Които приематъ новата забележка 11 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ разглеждане на второ четене бюджетопроекта на Върховната и окръжнитъ смѣтни палати.

Има думата докладчикътъ г. Димитъръ Дрънски.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете)

„Б Ю Д Ж Е Т Ъ“

за разходитъ на Върховната смѣтна палата и на окръжнитъ смѣтни палати за 1932/1933 финансова година“.

Председателът: Които приематъ заглавието на бюджетопроекта така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете)

„Върховна и окръжни смѣтни палати.

Глава I.

Личенъ съставъ“.

Председателът: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 1 — аж. прим. Г. I, № 70)

Кредитътъ по този параграфъ се намали отъ комитята отъ 18.378.760 л. на 13.650.000 л.

Въ обяснителната таблица по гл. I за Върховната смѣтна палата нѣма никакво измѣнение. Обаче въ втория отдѣлъ,

засѣгащъ окръжнитъ смѣтни палати, има следнитъ измѣнения, приети отъ бюджетарната комитсия.

Окръжнитъ смѣтни палати оставатъ три — въ София, Пловдивъ и Велико-Търново; заличаватъ се окръжнитъ смѣтни палати въ Ст.-Загора, Шуменъ и Враца.

По глава III ставатъ следнитъ измѣнения. Въмѣсто предвиденитъ шесть председатели, оставатъ трима председатели, съ общъ кредитъ за заплати 367.200 л., въмѣсто 734.400 л.; въмѣсто предвиденитъ 13 съветници, оставатъ 7 съветника, съ общъ кредитъ за заплати 714.000 л., въмѣсто 1.326.000 л.; въмѣсто предвиденитъ 6 секретаръ-касиери, оставатъ трима, съ общъ кредитъ за заплати 167.400 л., въмѣсто 304.800 л.; въмѣсто предвиденитъ 144 контролоридокладчици, оставатъ 104, съ общъ кредитъ за заплати 5.803.200 л., въмѣсто 8.035.200 л.

Съ съгласието на г. министра на финанситъ, азъ предлагамъ въмѣсто 104, както е приела бюджетарната комитсия, контролоридокладчици да станатъ 110 души, като се прибавятъ още по двама души контролоридокладчици за всѣка смѣтна палата.

Председателът: Има думата народният представител г. Василь Мариновъ.

В. Мариновъ (д): Г. г. народни представители! Въ бюджетопроекта за разходитъ на Върховната смѣтна палата и на окръжнитъ смѣтни палати, споредъ обяснителната таблица, окръжнитъ смѣтни палати въ Ст.-Загора, Шуменъ и Враца се съкратиха по чисто бюджетни съображения отъ бюджетарната комитсия. Изтъкна се, че въ днешно време се налага неминуемо да се направятъ колкото се може по-големии съкращения, и такива се направиха, като останатъ три областни смѣтни палати — въ София, Пловдивъ и В.-Търново. Азъ ще моля почитаемото народно представителство, пакъ водимъ отъ чисто бюджетни съображения, да се съгласи и приеме, областната смѣтна палата за Северна България да остане, въмѣсто въ В.-Търново, въ гр. Плевенъ, и то по следнитъ съображения.

Плевенската окръжна постоянна комитсия има едно здание. Окръжната палата, въ което досега се помещаваше окръжната смѣтна палата. Съ телеграма до г. министър-председателя и до министра на финанситъ постоянната комитсия съобщава, че отпуска безплатно помещение, освѣтление и отопление за областната палата.

Г. г. народни представители! Азъ не мисля какво ще бъде схванато, въ връзка съ това предложение, че тукъ ще почне системата на наддаването — кой градъ би далъ по-изгодни условия и въ зависимост отъ това да се приеме или не да остане едно учреждение тамъ. Но понеже смѣтнитъ палати не сж свързани непосредствено съ хазайства, съ посещения на лица, а тѣ чисто и просто извършватъ контролната работа по бюджетитъ и разходитъ на областта, то не биха се създали никакви мъжотини за никой отъ другитъ останали окръжни градове, ако смѣтната палата би била не въ Търново, а въ Плевенъ. Обаче, за фиска това не е безразлично, защото щомъ като се предлага безплатно помещение, безплатно отопление и безплатно освѣтление, ще се направи една икономия, по моя преценка, не по-малко отъ 250—300 хиляди лева. За днешно време, за това състояние, въ което се намира фискътъ, азъ мисля, че една такава икономия би следвало да бъде предпочетена. Ето защо азъ моля народното представителство да се съгласи, областната смѣтна палата, въмѣсто да бъде въ Търново, да остане въ Плевенъ.

Независимо отъ тѣзи съображения, Плевенъ е единъ стопански центъръ, единъ градъ, който, безспорно, превъзхожда В.-Търново. Азъ мисля, че и това съображение ще бъде възприето отъ народното представителство.

Министър-председател Н. Мушановъ: Само че, за нещастие, географията е противъ Васъ!

В. Мариновъ (д): То е другъ въпросъ.

Предлагамъ областната смѣтна палата, въмѣсто въ гр. В.-Търново, да остане въ гр. Плевенъ. Моля г. министра на финанситъ, когото засѣга този въпросъ, а също и г. министър-председателя, да дадатъ съгласието си за това.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Не го даватъ.

Председателът: Има думата народният представител г. Иванъ Куртевъ.

*) За тѣмота на бюджетопроекта аж. прим. Г. I, № 70.

И. Куртев (нац. л): Г. г. народни представители! Ние не можем да се съгласим, областната смътна палата да бъде в гр. Плевен, толкова повече, че Плевен е на западния край на областта. Не може варненци от 350 км. да отидат в гр. Плевен, който е на границата на областта.

Независимо от това, колко наем се плаща в Търново за помъщението на смътната палата? Едва 85 хиляди лева. Така че, г. Маринов прави гръшка, като смъта, че ще се направи икономия от 300 хиляди лева, ако областната смътна палата бъде в Плевен. Всичко 85 хиляди лева наем се плаща в Търново за помъщението на смътната палата.

Ето защо, като имате предвид, че Търново се намира в центъра на тъй наречената Русенска апелативна област, справедливо, право е областната смътна палата да си остане в гр. Търново.

Председателят: Има думата народният представител г. Аврам Аврамов.

А. Аврамов (з): Г. г. народни представители! Докладва се бюджетопроектът на Върховната смътна палата и от този бюджетопроект се вижда, че и тук съвсем малко е направена икономия от намаление на заплатите.

За 10 години бюджетът на Върховната смътна палата се е увеличил — само за София — десеторно и повече. Във 1923/1924 ф. г. имаме един бюджет от 534.000 л., а сега имаме бюджет от 5.079.600 л. Не се вижда дали се има желание да се направят съкращения; изглежда, че се няма. При положението, в което сме изпаднали държава и народ, ще трябва да се замислим. Ние няма да охраняваме винаги хора, които са на длъжност. Ще трябва един път за винаги да се проникнем от съзнанието, един път за винаги да разберем, че у този народ няма! Тия заплати трябва да излезат от българския данъкоплатец и, нямайки данъкоплатецът, ние ще трябва да се съгласим с намаления. Аз гледам тук, че абсолютно никакво намаление не е станало.

Ще моля да се приеме, да се постави за председателя 100.000 л. годишна заплата, вместо 173.000 л. За 6 съветници има предвидени 806.000 л., а през 1923/1924 ф. г. са били за 7 съветници 150.000 л. Така ли много се е увеличила стойността на продуктите и на всичко, та трябва да увеличим заплатите до такъв размер, до какъвто са стигнали? Аз не зная, как се е гледало на тази работа във комисията! Каточели ние тук трябва да си затворим очите и да гласуваме бюджета.

Г-да! Ние ще трябва да се проникнем от съзнанието и от тежката отговорност, която поемаме. Затова ще повтори това, което казах и оня ден: независимо от това, кого ще закачат икономистите, които правим, ние трябва да направим икономии. Ние не ги правим. И аз се обръщам към болшинството с един апел: нека направим тия икономии, защото за икономии говорим. Не отричам, правим икономии, но тия икономии са малки. Затова аз казвам, кредитът за 6-те съветници в Върховната смътна палата 806.400 л. да се намали, като на всички съветници се определи годишно по 80.000 л. заплата. Нека се направи смътка, при този размер на заплатите, колко лева са необходими и да се постави съответната цифра.

Нека веднажъ завинаги, пакъ повтарям, да се разбере, че трябва да направим икономии, за да не докараме положението дотам, та утре да се чудим, как да се справим с положението, което сме създали. Вие имате тази година нередовна реколта, която стократно ще отегчи бюджетното упражнение. Вие имате краища, където 100% посевите са измръзнали. Ние не бива да си затваряме очите пред фактите. Към моя край, напр., 100% са измръзнали; ечемикът и житото са разорани наново. Аз не знам тази година как ще посрещнем глада.

Министър-председател Н. Мушанов: Е, не е толкова страшна работата!

А. Аврамов (з): Аз казвам, че е страшно, за да вземем мърки овреме.

Министър-председател Н. Мушанов: За реколтата казвам, а за другото приказвайте.

А. Аврамов (з): Аз казвам за нашия край. Аз трябва да подчертая пред вас, че има хора от Кърджалийско, които са се изселили оттам поради глад.

А. Капитанов (з): Ха!

А. Аврамов (з): Ние ще трябва да се справим с реалните нужди на гладния народ. Аз правя предложение да се намали това перо.

А. Капитанов (з): И в Габровско даже има измръб от глад!

А. Аврамов (з): Аз не искам да ме пререкавате, защото фактът е налице и вие не можете да го оспорите.

Прочее, правя предложение заплата на председателя на Върховната смътна палата от 173.400 л. годишно да се намали на 100.000 л. годишно, а тая на шестте съветника от 134.400 л. годишно да се намали на 80.000 л. годишно за всеки един. Аз моля г. министъра на финансите да се съгласи с това.

Председателят: Има думата г. министърът на финансите.

Министър С. Стефанов: Г. г. народни представители! Аз разбирам съображенията на г. Маринов, по които иска да се премести центърът на палатата от Търново в Плевен. Но трябва да се разбере, че се държи смътка и за удобството на населението. Търново е вждел на личните и представлява най-голямо удобство за цял този край Русе—Варна—Шумен — всички страни. Тъй че аз съм съгласен с неговото предложение и държа на решението на комисията.

Също така не мога да се съглася и с предложението на г. Аврамова, защото той изпуска извън предвид, че във закона за бюджета се предвижда едно намаление на големите заплати с 12—15%. Тия заплати са вписани в бюджетопроекта като номинални. По-долу, в бюджетопроекта, обаче, има писано: „За намаление по чл. 41“ един кон-си. По-голямо намаление не може да се направи. По-скоро съм съгласен да се предложи съкращение на длъжности, отколкото да се правят такива предложения.

Председателят: Има думата г. министър-председателят.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Заплата на председателя на Върховната смътна палата е равна на тая на председателя на отблъване в Върховния касационен съд. Тия длъжности са приравнени по заплати с съдийските при Върховния касационен съд.

Г. Т. Дананлов (д. сг): Съгласно закона.

Министър-председател Н. Мушанов: Да, съгласно закона. — И, второ, нека не се забравя, че поне в този бюджет има нещо, което трябва да се стремим да го направим: да съкратим някои служби, и на ония чиновници, на които е възложено повече работа, да дадем по-добри заплати. По този бюджетопроект ние правим икономия 3—6 милиона в сравнение с харченото през миналата година. Във този случай, когато е ясно изразен пътът, по който трябва да се върви, не бива да се правят такива бележки.

Председателят: Ще пристъпим към гласуване.

Докладчик Д. Дрънски (д): Аз имам още малко да докладвам.

Във объяснителната таблица за окръжните смътни палати, която не довърших, има някои поправки на бюджетарната комисия, които продължавам да ви излагам. Така: вместо 46 книговодители, се предвиждат 26; вместо 6 архивари, се предвиждат 3; вместо 8 помощници-архивари, се предвиждат 5; вместо 11 регистратори — 6; вместо 6 експедитори — 3; вместо 28 писари — 16; вместо 16 прислужници — 9; вместо 6 чистачки — 3.

Общо, следователно, броят на чиновниците в окръжните смътни палати от 296 се намалява на 188, а кредитът от 13.728.600 става 8.917.800 л.; за повишение вместо 1.397.700 л. се предвиждат 902.600 л. А всичко за заплати вместо 20.205.900 л., както е било в проекта, се предвиждат 14.900.000 л.

Във объяснителната таблица е прибавена от бюджетарната комисия следната забележка: (Чете) „Във района на Софийската окръжна смътна палата влизат: Софийски, Кюстендилски, Петрички, Врачански и Видински окръзи; във района на Великотърновската окръжна смътна палата —

Търновски, Русенски, Плевенски, Шуменски и Варненски окръзи, а в района на Пловдивската окръжна смътна палата — Пловдивски, Пашмаклийски, Старозагорски, Бургаски, Хасковски и Мостанлийски окръзи“.

Това са измъненията и добавките, направени от бюджетарната комисия.

Тръбва да добавя още, че освен направените промъни в персоналния състав, са направени и две малки измънения в сумитъ. „Намалението, съгласно чл. чл. 5 и 6 от закона за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година“, вмъсто 827.140 става 500.000 и „Намаление, съгласно чл. 7 от същия закон“, вмъсто 1.000.000 л. става 750.000 л., а общо намаление — 1.250.000 л. Това са корекциитъ, които засъгат обяснителната таблица.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! По той бюджетопроектъ в комисията станаха голъми преири. Азъ се надъвамъ, че г. г. инициаторитъ за намаление броя на смътнитъ палати ще излъзатъ да изнесатъ въпроса въ Народното събрание. Азъ въ комисията кавахъ, и тукъ повтарямъ, че тази служба на контрола е служба на Народното събрание, а не на изпълнителната властъ и тръбва да се пади и да се развива. Азъ разбирамъ желанието и необходимостта, изтъкната отъ г. Аврамовъ, да се прави икономия, но въ този пжтъ не може да се отива до крайностъ. Азъ разбирамъ по-нататъкъ, че съскращаването само на три палати, службата се извънредно много усложнява. Когато се създадоха окръжнитъ смътни палати, идеята бѣше, че ще става бързо контролиране на самоуправителнитъ тѣла, и само така се оправдава създаванетоъ имъ. Сега, когато се съкращаватъ на три, бързото контролиране става невъзможно. Азъ ще бѣда краткъ, г. председателю, и нѣма защо да ме гледате така.

Председателътъ: Бѣдете спокойни, имате 20 минути на разположение.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Разбирамъ, че г. министърътъ на финанситъ, отъ всичко туй, което стана, тръбва да вземе бележка и да се занимае съ въпроса за контролата, която изпълняватъ смътнитъ палати. Може, ако щете, да съсрѣдоточите контролата въ София, но въ всѣки случай, съскращаването на тѣзи палати въ три, службата се извънредно много, повтарямъ, усложнява, омжчява и моето разбиране е, че нѣма да дадатъ резултатъ. А задачата на Народното събрание, по конституцията и по разбирането на основателя на смътнитъ палати, покойниятъ Петко Каравеловъ, е да може да контролира направо, директно, управлението въ финансово отношение.

Ето защо азъ обръщамъ вниманието на г. министра на финанситъ, и смѣтамъ, че Народното събрание тръбва да изиска отъ него да се занимае съ този въпросъ и въ следващия бюджетъ да представи съвсемъ реорганизираната служба въ интересъ на самата нея.

Колкото се отнася до това, кѣде да бѣдатъ палатитъ, бележката, която направи другарътъ Василъ Мариновъ, не е права. Щомъ Видинскиятъ и Врачанскиятъ окръзи се причисляватъ къмъ Софийската окръжна смътна палата, естествено е, че Плевенъ не може да бѣде централенъ пунктъ на Северна България. И правилно е решила комисията, която е оставила палатата въ Търново.

Председателътъ: Пристъпваме къмъ гласуване.

Преди да гласуваме § 1, ще тръбва да гласуваме направенитъ предложения по обяснителната таблица.

Г. докладчикътъ, народниятъ представителъ г. Дрънски, въ съгласие съ г. министра на финанситъ, предлага, щото 104 контролори-докладчици, приети въ комисията, да се увеличатъ на 110, като се увеличи предвидениятъ кредитъ отъ 5.803.200 л. на 6.120.000 л. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ това предложение, за което си е далъ съгласието г. министърътъ на финанситъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Второто предложение е отъ народния представителъ г. Василъ Мариновъ, окръжната смътна палата, предвидена споредъ проекта за гр. Търново, да се предвиди за гр. Плевенъ. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ това предложение на народния представителъ г. Василъ Мариновъ, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Третото предложение е отъ народния представителъ г. Аврамъ Аврамовъ, въ смисълъ, заплатата на председателя на Върховната смътна палата годишно отъ 173.400 л.

да се намали на 100.000 л. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ това предложение на народния представителъ г. Аврамъ Аврамовъ, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Същиятъ прави предложението, щото заплатата на всѣки единъ отъ 6-тѣ съветници отъ 134.400 л. по проекта да бѣде годишно 80.000 л. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ това предложение, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието не приема.

Г. г. народни представители! Ще тръбва въ връзка съ предложението на г. Дрънски, което преди малко се прие, да се предвиди кредитъ и за тѣзи 6 контролори-докладчици въ размѣръ 316.800 л., смътната за всѣки контролоръ-докладчикъ по 52.800 л. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ тази сума, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): Къмъ кредита 13.650.000 л. по § 1 се прибавятъ 316.800 л. за 6-тѣ нови контролори-докладчици и става 13.966.800 л.

Председателътъ: Моля, които приематъ § 1, за заплатата на личния съставъ, заедно съ докладванитъ поправки отъ г. докладчика въ обяснителната таблица, а така също заедно съ вотираната поправка по предложението на докладчика г. Дрънски, въ съгласие съ г. министра на финанситъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи за Върховната смътна палата“.

Председателътъ: Моля, който приема заглавието на глава II тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измънение.

Председателътъ: Моля, който приема § 2 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 45.000 л. на 35.000 л.

Председателътъ: Моля, който приема § 3 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измънение.

Председателътъ: Моля, който приема § 4 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измънение.

Председателътъ: Моля, който приема § 5 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измънение.

Председателътъ: Моля, който приема § 6 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дрънски (д): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измънение.

Председателътъ: Моля, който приема § 7 тѣй, както се докладва, да вдигне ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): (Чете § 26 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията намали кредита по този параграфъ отъ 38.000 л. на 20.000 л.

Председателъ: Моля, който приема § 26 така, както се докладва, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): (Чете § 27 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ изменение.

Председателъ: Моля, който приема § 27 така, както се докладва, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): Всичко по глава III се предвиждатъ разходи 872.000 л. вмѣсто 1.194.240 л.

Председателъ: Моля, който приема сбора по глава III на сума 872.000 л., да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): Бюджетарната комисия прие нова глава IV, която сега ще ви докладвамъ. (Чете)

„Глава IV.

Разходи по закриване на шестъ окръжни смѣтни палати.“

Председателъ: Моля, който приема заглавието на новата глава IV, както се докладва, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): (Чете)

„§ 28. По закриването на 6-тъ палати до 30 юний 1932 г. включително:

а) заплати	1.307.500 л.
б) възнаграждение на уволненитъ по закриване на длъжноститъ имъ	950.000 „
в) наеми на помещениата	75.000 „
г) превозъ на книгата и имуществата на закрититъ палати (материали, работа и пр.), пѣтнини и дневни пари, съгласно съ чл. 53 отъ закона за държавнитъ служители и др.	428.500 „
Всичко по § 28 и по глава IV	2.761.000 л.“

Председателъ: Моля, който приема § 28 така, както се докладва отъ г. докладчика, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): (Чете)

„Забележка. Въ случай, че кредитътъ по буква а и б се окаже недостатъченъ, останалитъ разходи по закриването да се покриятъ отъ икономията по § 1.

Председателъ: Моля, който приема забележката така, както се докладва, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това е неправилно.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): Всичко за Върховната смѣтна палата и окръжнитъ смѣтни палати, следъ съкращенията, направени въ бюджетарната комисия — 17.950.000 л., въ която сума ще трѣбва да се добавятъ 316.800 л., или всичко Върховната смѣтна палата и тритъ окръжни смѣтни палати, вмѣсто 20.250.000 л., както е било въ бюджетопроекта за Върховната смѣтна палата и окръжнитъ смѣтни палати, се предвиждатъ 18.266.800 л.

Председателъ: Въ тая обща сума влиза ли сумата по новия § 28?

Докладчикъ Д. Дръвски (д): Да.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателъ: Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ общата сума по бюджетопроекта на Върховната смѣтна палата и тритъ окръжни смѣтни палати, както се докладва, 18.266.800 л., да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Събранието приема, но азъ искамъ думата.

Председателъ: По кой въпросъ?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): По този въпросъ, защото, споредъ мене, има неправилно гласуване.

Председателъ: Азъ не забелязахъ, че сте искали думата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Позволете да кажа нѣколко думи — на трето четене може да се поправи.

Председателъ: Имате думата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въ забележката е казано, че, ако предвиденитъ 2.761.000 л. по закриването на 6-тъ окръжни смѣтни палати не стигнатъ, то недостигътъ ще се вземе отъ икономията по § 1. Нали така?

Докладчикъ Д. Дръвски (д): Да.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ама по § 1 ние не реализираме икономия, защото, като се съкращаватъ 6 окръжни смѣтни палати, и кредитътъ по § 1 за заплатата на личния съставъ съответно се намалява, и г. министърътъ на финанситъ не може да вземе отъ кредита по този параграфъ. Не зная дали съмъ ясенъ. Като съкращаваме шестъ окръжни смѣтни палати, кредитътъ по § 1 не остава първоначално предвидениятъ, а именно 18 милиона и нѣщо, а се намалява споредъ числото на чиновницитъ, които ще останатъ на служба. Щомъ се намалява кредитътъ по § 1, тогава какъ ще се взематъ суми отъ него? Това е едно.

Второ, въобще смѣтамъ, че смѣтнитъ палати при съкращението трѣбва да бждатъ турени въ предѣлитъ на единъ кредитъ, който тѣ да не могатъ да го надминаватъ. Признавамъ, че маса работа иматъ, но да знаятъ, че съ ограничени отъ единъ кредитъ. Въ краенъ случай, ако предвидениятъ кредитъ не стигне, по закона за бюджета, отчетността и предприятията има начинъ да се плати на тѣзи хора, на които не е могло да се плати. Но тази редакция сега, както е, не ми харесва. Азъ само обръщамъ вниманието на г. министра на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Вземамъ си забележка и на третото четене ще се поправи.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Добре.

Докладчикъ Д. Дръвски (д): (Чете)

„Повторение.

а) за заплати — 13.966.800;
б) за веществени разходи — 4.300.000.
Всичко . . . 18.266.800.

Председателъ: Моля, който приема заглавието „Повторение“, заедно съ кредититъ по буква а — заплати, и по буква б — за веществени разходи, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ разглеждане бюджетопроекта за разходите по Министерството на външнитъ работи и на външнопроизводенията.

Моля г. докладчика да докладва бюджетопроекта.

(Докладчикътъ Х. Манафовъ дава на председателя единъ екземпляръ отъ бюджетопроекта съ поправките, приети отъ комисията)

Азъ бихъ помолилъ всички г. г. докладчици да ми даватъ по единъ екземпляръ отъ бюджетопроектитъ, които ще докладватъ, съ ясно нанесени поправки, съ което ще улеснятъ председателството при разглеждането и гласуването на бюджетопроектитъ, защото иначе следенето е много мъчно само по печатанитъ бюджетопроекти.

Докладчик Х. Манафовъ (д): (Чете)

БЮДЖЕТЪ*

за разходите по Министерството на външните работи и на външнопосланствата за 1932/1933 финансова година".

Председателът: Има думата народният представител г. Христо Калфовъ.

Х. Калфовъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпроситъ, свързани съ бюджета на държавата, сж будили винаги голъмъ интересъ между народното представителство въ нормални времена, а сега, въ време на криза, тѣ добиватъ още по-голѣмо значение. Въпроситъ, свързани съ бюджета на Министерството на външните работи, сж важни не толкова по сумитъ, които се отпускатъ за това министерство, колкото по политиката, за воденето на която се отпускатъ. Както азъ, така и всѣки, който би дошълъ тукъ въ момента, нѣма да пропусне нито за мигъ голѣмия фактъ, че, поради катастрофичнитѣ последици отъ войната, възможноститъ за българската политика сж извънредно ограничени, и при все това българската държава трѣбва да води една политика, съответна съ нейнитѣ близки и далечни цели, за да брани своитѣ голѣми интереси.

Преди да пристѣпя къмъ преценка на онова, което управлението на блоковата властъ даде въ тази областъ, считамъ за необходимо да хвърля много бѣгълъ погледъ съ много кратки мисли върху онова, което общото съвѣтено положение представлява днесъ. Днесъ въ свѣта има едно общо разстройство на свѣтовното стопанство и пълна изолация на националнитѣ стопанства. На много мѣста въ континентитъ има сжщо така болезнени депресии, които заплашватъ да се обърнатъ въ центрове на бунтъ и на политическо разложение. Навсѣкжде цари общо недовѣрие, което отнема на маситѣ възможността да се успокоятъ и да се предадатъ спокойно на миренъ творчески трудъ. Като резултатъ отъ това общо недовѣрие се явяватъ тѣзи голѣми размѣствания и смѣшения на функции, на които сме свидетели и последна проява на които е това, че виждаме въ велики държави да се констатира единъ фактъ, който рѣдко пѣти е отбелязванъ въ историята, но който може да има своитѣ голѣми отрицателни последици. Вие виждате, какъ армитѣ на велики нации, като тѣзи на Съветска Русия, на Германия, на Япония, преминаватъ рамкитъ на своитѣ обикновени задължения и влизатъ въ дейности, въ положения и поведения, които могатъ да бждатъ отъ сѣдбоносно значение за днешния редъ на нѣщата.

Не е само това, но една отъ характеристикитъ на днешното общо положение е това растяще засѣичване, въ което изпада Обществото на народитѣ — институтъ, който обещаваше твърде много въ началото на миналото десетилѣтие. Това засѣичване е така голѣмо, че даже личности, които въ първитѣ години работиха най-енергично, най-результатно, бихъ казалъ, за неговото издигане и закрепване като авторитетенъ свѣтовенъ институтъ, признаха постепенно, ако не безполезността, то поне слабата результатност на своитѣ усилия и почнаха да се съмняватъ въ неговото бждеще, чутъ-ли не да предричатъ неговия залѣзъ. Личности, като Лордъ Робертъ Сесилъ, като Хенри де Жувенелъ, като съръ Ерикъ Дрѣмондъ, дългогодишниятъ главенъ секретаръ на Обществото на народитѣ, както знаете, въ редица свои изявления и статии дойдоха да изкажатъ не само своитѣ съмнения, но и голѣма загриженостъ за това, което става и може би фатално ще стане съ този голѣмъ свѣтовенъ институтъ, който трѣбваше да тласне нашата цивилизация съ много по-голѣма крачка напредъ, отколзото това е ставало въ миналото, при миналитѣ поколения. Причината затѣва засѣичване е много ясна и обяснима. Обществото на народитѣ се създаде за достигане на голѣми цели: да брани мира, да обличава народитѣ, да смекчава недоразуменията между тѣхъ и да може да помага на онѣзи, които сж въ бедствие. Подъ негово покровителство се туриха договоритъ за малцинствата, които обещаваха нова ера въ международнитѣ отношения, новъ духъ, който трѣбваше да цари въ държавитѣ, създадени отъ мирнитѣ договори въ Парижъ и около Парижъ. Обаче, както знаемъ, тази важна прерогатива, това важно задължение на Обществото на народитѣ, не можа да намѣри своето приложение. Ето вече повече отъ 12 години се изминаха отъ като се създадено, но, за съжаление, проявитъ въ тази областъ сж мѣстни и то отъ сѣвсемъ второстепенно значение. Голѣмитѣ въпроси, свързани съ малцинствата въ важнитѣ области на

Европа и другаде, останаха неразрешени; тѣ продължаватъ да терзаятъ милиони и милиони човѣшки същества. Българскиятъ народъ по този въпросъ изпита много, за да може да дѣржи той особено на тази точка отъ програмата на Обществото на народитѣ и за нейното лоялно изпълнение. Инакъ, действително, този институтъ ще изгуби голѣма частъ отъ своя престижъ, отъ своя авторитетъ, който трѣбваше да го има. Не само това. Институтътъ се едва ли не дезинтересира отъ проблемата за репарациитѣ, за смекчаване и премахване на тази голѣма неправда, която се извърши отъ нѣкои при сключването на мирнитѣ договори. Това стана поради ясно обясними причини: голѣми сж онѣзи, които наложиха репарационнитѣ плащания, голѣми сж онѣзи, които бдѣтъ за тѣхното изплащане, за да не можеше то още въ първитѣ години да дрѣзне да направи нѣкоя по-сѣла стѣпка въ тази посока. Отъ друга страна, то трѣбваше да се грижи за разорѣжаване на народитѣ въ широкъ мащабъ. Но ние виждаме — ето 12 години се изминаха — че въпросътъ за разорѣжаването не е направилъ нито една стѣпка напредъ, или ако е направена, то тя е твърде малка. За ревизиране на мирнитѣ договори — защото въ правата на Обществото на народитѣ е дадено и това: при общо съгласие на всички негови членове, да става и ревизия на договоритѣ — не може и дума да става не само за изтеклия периодъ, но едва-ли не и днесъ. Защото само отѣлѣни гласове се чуватъ и то вънъ отъ него, при особени случаи, за такава една стѣпка, но не и тамъ вътре въ неговата сграда, при условия, които да гарантиратъ една сериозностъ въ изпълнението на едни такива декларации. Всичко това дойде да постави Обществото на народитѣ въ една свѣтлина не такава, въ каквата народитѣ очакваха да го видятъ. Вѣрно е, че то има и своитѣ добри страни, че то има и своитѣ активи, бихъ казалъ, презъ това негово десетилѣтно съществуване, но тѣ сж сравнително слаби. То спомогна за разрешение на локални въпроси; то спомогна за разрешение на въпроси предимно отъ областта на труда, на хигиената, на финанситѣ и др. такива; спомогнува на сближението между народитѣ и уреждане взаимнитѣ имѣ отношения, поради факта, че периодически се събиратъ тамъ ръководнитѣ лица на политиката на всички народи, членове на Обществото на народитѣ, но както казахъ, това е много малко. При все това, обаче, азъ считамъ, че отъ тази трибуна тукъ ние не можемъ да не подчертаемъ не само нашата благодарностъ за онова, което получихме отъ Обществото на народитѣ, но да заявимъ, че България е не само членъ, но и крепител на идеята на Обществото на народитѣ, затова защото считаме, че върху него се възлагатъ голѣмитѣ надежди на човѣчеството за утрешния денъ. Действително, то днесъ нѣма голѣма материална сила, никаква даже, но въ замѣна на това, то има своя голѣмъ мораленъ авторитетъ, своя свѣтовенъ престижъ, който тежи въ съображенията на голѣми и малки, близки и далечни сили. Фактътъ, обаче, си остава фактъ: Обществото на народитѣ, както казахъ, е засѣичено поради това, че главното негово назначение — да брани мира — не можа да се изпълни, и то на нѣколко пѣти въ разнитѣ точки на континентитъ. Сега презъ последнитѣ 7—8 месеца, както знаете, при голѣмото усложнение, което стана на Далечния изтокъ, грамадни територии сж въ пламъци тамъ, води се една борба въ широкъ мащабъ и заплашва да донесе тежко усложнение между 4-ти отъ най-великитѣ сили, безъ да можемъ да предвидимъ какъвъ ще бжде утрешниятъ денъ следъ такава една конфлгация, ако тя наистина настане. Обществото на народитѣ остана зритель и не можа да допринесе — поне досега — за локализирането, за намаляването или за премахването на това усложнение, което стана тамъ. Не само засѣичването на Обществото на народитѣ е единъ ноторенъ фактъ, но има и другъ единъ такъвъ не по-малкъ, това е безрезультатността на конференцията за разорѣжаването. Както знаете, г. г. народни представители, договоритѣ за миръ въ основнитѣ си клаузи сж поставили тази точка — разорѣжаването на всички народи, като, разбира се, се пристѣпи веднага къмъ разорѣжаване ония, които бѣха победени, а победителитѣ и до днешенъ останаха въ онова положение, въ което ги заваря, ако не краятъ, то поне началото на войната. Между това, нѣкои машини, които се употребяватъ въ военното дѣло, се усъвършенствуваха и станаха много мощни. Следъ сключването на договоритѣ за миръ, за пръвъ пѣтъ въ януарий месецъ 1920 г., когато се събра първата сесия на Обществото на народитѣ, се пристѣпи къмъ разглеждане на въпроса за разорѣжаването — и отъ тогава насамъ редъ пѣти той се повдига отъ трибуната въ Женева, но никакви резултати досега отъ това не сж получени. Единствено изключение прави Ващигтонската конференция презъ ноемврий месецъ 1921 г., когато морскитѣ сили

* За текста на бюджетпроекта вж. прил. Т. I, № 70.

можаха да уговорят една спогодба, съ която наистина се ограничиха морските въоръжения на тритъ голъми държави — Англия, Съединенитъ щати и Япония — но едновременно съ това се прибавиха и други 2 точки, съ които се запази статуквото въ Пасифика, а така сжщо се установиха и принципитъ, които тръбва да бъдат спазвани при проникването въ Китай. Въпросътъ за разоръжаването редъ пъти е билъ повдиганъ и винаги за съжаление е билъ изоставянъ. По-голъми усилия за неговото разрешение се вложиха въ годишната сесия на Обществото на народитъ презъ септемврий 1924 г., когато съ голъмъ въторгъ биде подето това дѣло отъ днешния ръководителъ на Великобритания и утрешния на Франция — т. г. Макдоналдъ и Ерно — съ създаването на познатия Женевски протоколъ, който се символизираше въ тритъ думи: арбитражъ, сигурностъ и разоръжение. Но всичко това остана само споменъ за единъ възвишенъ ентузиазмъ, непоследванъ отъ никакви реални резултати. Нѣколко години следъ това Съветътъ на Обществото на народитъ състави една подготвителна комисия, която тръбваше да приготви даннитъ за голъмата конференция по разоръжаването. Действително, на 2 февруарий т. г. последната се събра въ Женева, и ето вече четири месеци тя заседава, безъ да има какъвто и да е реаленъ резултатъ отъ нейнитъ заседания. Нищо повече отъ декларации, анализи и синтези, но безъ никакви реални резултати. Този крупенъ фактъ на безрезультатностъ на усилията е отъ голъмо значение и е достатъченъ, за да се формира отрицателна преценка въ сжжденията на всѣки здравомислящъ гражданинъ въ свѣта. Прѣчки за разоръжаването на свѣта има не само отъ естество на близкъ опортюнизмъ у нѣкои, но така сжщо и като резултатъ отъ философскитъ разсжждения, които се правятъ относно природата на човѣка и условията за сществуване на човѣшкитъ общества, въобще отъ приложението на желъзния законъ — борбата за сществуване. При все това, обаче, усилията продължаватъ и не може да не се получатъ когато и да е резултати въ тази областъ. Кога и какъ, това, разбира се, не може да се предрече. Но усилията ще бъдатъ искрени, бихъ казалъ; не само повсемѣстни, но и мощни; не само поради това, че има прѣсни спомени отъ жестокоститъ на войнитъ; не само поради това, че има едно свѣтовно стопанско изтощение, което подтиква къмъ икономии; не само поради това, че голъмитъ бюджетни нужди налагатъ съкращения още по-радикални, но и поради това, че общественото мнение днесъ въ всички почти държави иска да се направи една по-голъма крачка напредъ въ пътя на прогреса, чрезъ смекчаване отношенията между разнитъ народи и намаляване въоръженията, съ целъ да се подготви едно по-голъмо разбирателство за утрешния день.

Като резултатъ отъ всички тѣзи общо-свѣтови условия се явява стремежътъ къмъ създаване, закрепване и разширяване на областнитъ спогодби, които разни държави въ последнитъ години сключиха. Известни сж тѣзи, които сж близко около насъ, и иматъ своето прѣко действие въ нашата областъ, както е случаятъ съ оная констелация, начело на която стои великата френска република съ своитъ съюзници, Малката антанта, спогодбитъ, сключени между Италия, Турция и Гърция, между Ромъния и Гърция, между Италия и Албания, между Полша и Ромъния и т. н.

Като единъ пакъ общъ фактъ, който не тръбва никога да изпускате изъ предъ видъ ние, особено, които сме подъ постоянно наблюдение, то е подозрителността, отъ която сж обзети и политики, и финансиста навсѣкжде, поради факта, че най-малката искра нѣкъжде, където и да било на хоризонта, е достатъчна да подпали голъмия складъ отъ експлозивни материали, каквито се намиратъ въ изобилие по всички континенти на земното кълбо. Отъ опасение да не се запали пакъ една голъма борба, сжщитъ политики и финансиста бдятъ, за да се избѣгнатъ, където и да било, най-малкитъ прояви на такова едно възпламеняване.

П. Мърмевъ (мак): Тѣзи възпламенявания, г. Калфовъ, ще се премахнатъ тогава, когато ще се разоръжатъ душитъ на хората, когато поробенитъ народи получатъ своето право да живѣятъ свободно и независимо, . . .

Председателътъ: (Звъни)

П. Мърмевъ (мак): . . . да нѣма едни политически роби. А дотогава, докато ще има поробени народи, ще има въоръжение, а разоръжение не може да има.

Председателътъ: Моля, недейте прекъсва оратора! Ще имате думата.

Д. Икономовъ (раб): Не само национално поробени, но и класово.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Всѣки ще има възможностъ да си каже думата. Затуй по-добре ще бъде да се изслушватъ ораторитъ, безъ да се прекъсватъ.

Х. Калфовъ (д. сг): Резултатътъ, общиятъ изводъ, бихъ казалъ, отъ всичко това, което констатираме въ свѣта, е този, че се налага една висша необходимостъ за едно пълно международно, бихъ казалъ, искрено сътрудничество, както въ областта на политиката, така и въ областта на финанситъ. Подчертавамъ тази мисль.

Дохождамъ съ нѣколко думи да скицирамъ, какво, споредъ мене, е характерното въ нашето вътрешно положение. Всички ние сме съгласни, че има една стопанска криза, която е вече въ една напреднала фаза и създава грижи въ всички области на държавната дейностъ. У насъ има социаленъ кипнежъ, който въ една частъ е неоправданъ, но въ друга значителна частъ е доста оправданъ. У насъ има така сжщо една обща морална депресия, бихъ казалъ, поради факта, че трудоветъ и усилията на две поколения бидоха пожертвувани, безъ да може отъ това да се получатъ нѣкакви изгоди за общото отечество, а така сжщо безъ да можемъ, следъ толкова години отъ войнитъ, да видимъ нѣкакво изправяне, нѣкакво поправяне на нашитъ разбирания, действия и държания, съ които да можемъ поне отчасти да се утешимъ за всичко онова, което сме изгубили. Държавата е управлявана отъ една болокова властъ, въ каквата никога не може да нѣма политически и — което е важно въ случая — социални различия. Въ замѣна на всичко това констатира се пробуда и стремежъ къмъ националъ-политическо възбуждане.

Дохождамъ да мина вече по-конкретно по въпроса за политиката. Но, преди да се спра подробно върху политиката на днешното правителство, което сега ни предлага своитъ проекти за разходитъ за водене утре на своята политика, азъ ще припомня, че преди 8 години въ подобенъ единъ моментъ, пакъ при разглеждане бюджетно-проекта на Министерството на въшнитъ работи, азъ скицирахъ мисльта си за общата насока на въшната ни политика горе-долу така, че нашата политика тръбва да бъде политика на миръ, обмилжение и лоялно сътрудничество въ международното семейство, съ целъ не само да осигуримъ нашето самостоятелно сществуване и закрепване, но така сжщо да реализираме обещанията, дадени намъ въ мирния договоръ, и да сътрудничимъ на общия успѣхъ на човѣчеството.

А. Аврамовъ (з): Точно както направихте на 9 юний!

Х. Калфовъ (д. сг): При тѣзи условия, при следующия кабинетъ отъ Сговора, г. Буровъ на 12 априлъ 1926 г., дохождайки пакъ . . .

А. Аврамовъ (з): Точно както то направихте на 9 юний.

Х. Калфовъ (д. сг): При последующия кабинетъ отъ Сговора, г. Буровъ на 12 априлъ 1926 г., въ речта си, въ защита бюджетно-проекта на Въшното министерство — посочвамъ пасажа, който определя въшната политика — се изказва по следни начинъ: „Минавамъ, г-да, на голъмитъ въпроси, свързани съ нашата въшна политика. Ще тръбва да заявя веднага, че азъ не смѣтамъ, какво ние многоурираме нѣкаква нова въшна политика. Напротивъ, отъ туй мѣсто азъ смѣтамъ, че сегашното правителство продължава политиката на предшествуващото правителство и лично азъ продължавамъ усилията на моя предшественикъ, уважаемиятъ г. Калфовъ“. Следъ това изказва мисльта, че той би билъ щастливъ, ако единъ день, когато той лично самъ или едновременно съ неговитъ другари биде принуденъ да напустне това отговорно мѣсто, което заема, види, че и неговиятъ замѣстникъ продължава сжщия пътъ, който той ще следва. И накрая заявява: „Изхождайки отъ това начало, азъ ще се помъжа въ нѣколко думи да очертая въшната политика на България така, както я разбираше моятъ предшественикъ, така, както я разбирамъ азъ сега“.

И дохождамъ сега да се спра на политиката на правителството, изхождащо отъ Народния блокъ. Отъ декларациитъ, които се направиха на първо време, азъ считамъ, че най-съответна за разглеждане и анализиране е оная, която направи уважаемиятъ бившъ министъръ-председателъ г. Малиновъ на 29 юний 1931 г. предъ представителитъ на чуждия печатъ.

Пасажитъ, които ни интересуват от тази декларация, сж следните: „За да се осигури съвземането на страната, еднакво е необходима една външна политика, която да вдъхва въ чужбина доверие. Както вече имах случай да го изтъкна, правителството ще бъде искрено приятел на мира и неприятел на всички онъзи, които биха желали да го смутят. То ще бъде пазител на добритъ международни отношения и ще положи всичкитъ си усилия, щото България да може да се радва на приятелството, доверието и подкрепата на великитъ сили.“

„Безъ миръ и редъ въ вътрешността, безъ добри отношения съ съседитъ и безъ приятелството и подкрепата на великитъ сили е невъзможно да се мисли за нормално развитие и преуспяване на България.“

Въ този моментъ азъ си спомнямъ и една речъ, произнесена пакъ отъ г. Малиновъ, спомнямъ си речта му на 10 април 1925 г., произнесена пакъ при разглеждане бюджетопроекта на Външното министерство. Въ тази си речъ той, следъ като анализираше положението тогава, дохождаше да отбележи важнитъ точки отъ него. Той заключаваше, че по въпроса за малцинствата правителството е направило нѣщо, опитало се е да изнесе въпроса, но не е успѣло, по въпроса за териториалния излазъ на Бѣло море, казва той, нищо не се е направило и счита, че по този начинъ може да се стигне до едно заглъхване на този въпросъ, на това наше право. Друго, на което той обръщаше вниманието, бѣше въпросътъ за нашата пропаганда въ чужбина. Той я считаше за неефикасна. И привършвайки своята речъ, той, като даваше преценка на положението, указваше следнитъ две препоръки: че трѣбватъ „зидари“, които да бъдатъ въпрегнати, за да изградятъ онъзи възможности, които България трѣбва да реализира, за да може да достигне целитъ, които има предъ себе си, поне набелязани чрезъ обещанията, дадени въ мирнитъ договори и, второ, че трѣбва „чадъръ“, за да се „подслонимъ и защитимъ“ подъ него при тежкитъ международни условия, при които нашата държава е принудена сега да съществува. Това, бихъ казалъ, сж декларациитъ, които се направиха и които указватъ главнитъ линии на политиката на правителството.

Да прегледаме, сега макаръ и набързо, какви сж дѣлата на тази политика, което е и важното, което е и съществено. Защото въ политиката, въ живота важатъ резултатитъ, фактитъ. Разбира се, и декларациитъ иматъ своето голѣмо значение за характеристиката на една политика, защото тѣ даватъ червената нишка на общитъ насоки на едно управление, на едно ръководство.

Когато ще говоря за дѣлата, ще се помъча да се спра възможно бѣгло на тѣхъ, но неизбежно разпокъсано, защото такива сж, самитъ тѣ, както животътъ ги слага. Ще подчертая онова, което споредъ мене е характерно.

Следъ поемане на властта, на управлението на страната отъ Народния блокъ като по инерция отъ предизборния периодъ продължиха известни агитационни действия — имащи своето особено значение — хората на Комунистическата партия, които намѣриха своята кулминационна точка въ онъзи инциденти, за които съжаляваме всички и които станаха на 9 септември въ Тръмбешъ, Дълбоки, Енина, Новачене и т. н. Онова, което сжщо така бѣше отъ значение, споредъ менъ, то е онази системностъ или планомерностъ, съ която се пристѣпи къмъ последователно публикуване на едни и сѣщи сведения, което въпрочемъ продължава и до денъ днешенъ, че сме щѣли да възстановимъ нашитъ редовни сношения съ Съветска Русия. Нищо конкретно, нищо сериозно нѣма, обаче печатътъ периодически продължава да печата тия сведения. Тѣ бѣха едни отъ ежедневнитъ съобщения, които имаше въ пресата. Така сжщо имахме, за голѣмо съжаление, нѣколко атентата на югославянска територия, които дадоха поводъ за известни постѣпки на Югославянската легация до нашето правителство и свършиха съ онзи документъ, който г. Смиляничъ депозира на 1 августъ м. г. на нашето правителство въ връзка съ покушението, което сърбитъ смѣтатъ, че е направено въ околноститъ на Нишъ. Наредъ съ това правителството счете за необходимо да събере народното събрание на извънредна сесия. Това бѣше правилно, защото, първо, предстоеше законодателна дейностъ за вземане бързи мѣрки за борба съ растящата криза и, второ, за да се почувствува правителството въ контактъ съ болшинството, което го крепи. Правителството сжщо така трѣбваше да се приготви и за заминаване на делегацията ни въ Женева, за да вземе участие въ редовната сесия на Обществото на народитъ, което, както ви е известно, винаги събира общото си събрание презъ м. септември.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Н. Шоповъ)

Камарата биде открита на 20 августъ, а нашата делегация замина на 25 августъ. Обществото на народитъ почна своитъ заседания на 7 септември, макаръ че Съветътъ при Обществото на народитъ, както и Финансовиятъ комитетъ почнаха своята работа преди 7 септември. Моето скромно мнение е и бѣше навремето, че щѣше да бѣде отъ голѣмо значение, ако при откриване на сесията, следъ прочитане на тронното слово, се откриха въ първитъ дни дебати по отговора на тронното слово не толкова отъ протоколярностъ, за да спазимъ традицията, която отъ години се пази въ нашия Парламентъ, колкото отъ желанието да може отъ обясненията на народнитъ представители отъ болшинството и отъ опозицията да се уяснятъ всички становища на правителството. Това бѣ отъ голѣмо значение, защото не сж малко заинтересованитъ срѣди, които използватъ и най-малкото съмнение, и най-малкитъ признаци, които могатъ да бѣдатъ намѣрени всѣкога въ живота на единъ народъ, за да отидатъ да попрѣчатъ не само на помощта, на подкрепата, която би ни се дала, но биха се опитали просто да ни поставятъ подъ съмнение и едва ли не въ изолация, ако това ни се удаде, разбира се. Но когато едно правителство уясни своитъ позиции и покаже своитъ становища, както това става при дебатиране отговора на тронното слово, подкрепено отъ неговото болшинство, ще може да се знае, колко, отъ кои и до къде то ще бѣде подкрепено въ своята политика. А това е отъ голѣмо значение, когато се отива въ Женева. Че делегатитъ, които ние изпратихме, бѣха хора непознати или хора, на които не може да се вѣрва. Не. Това е отъ голѣмо значение, защото спестява не само тѣхнитъ усилия, да не сж принудени на всѣки събеседникъ да казватъ каква е истинската политика на правителството и какво е истинското положение на страната, но да минаватъ веднага къмъ въпроситъ, които ни интересуватъ и които се засѣгатъ.

Нашето отиване въ Обществото на народитъ бѣше не само едно задължение, така периодично да вземаме участие въ редовната му сесия, както сме длъжни това да направимъ, но еднакво съ това да вземемъ участие и въ разрешаването на нашия споръ, възникналъ между българското и грѣцкото правителства по тъкуването на спогодбата Молловъ—Кафандарисъ — дали е приложимъ или не § 8 отъ тази спогодба въ връзка съ мораторната година, която председателътъ Хувъръ даде на всички засегнати отъ войната държави. Този въпросъ бѣ за насъ отъ голѣмо значение, е и продължава да бѣде, защото още не е решенъ и ние трѣбваше за него действително да се въоръжимъ съ всичко онова, което можеше да бѣде полезно, да натегне на везнитъ, за да можемъ да получимъ решение такова, каквото нашитъ интереси изискваха и налагаха.

Защото решенията, които се взематъ отъ Обществото на народитъ, сж решения преди всичко отъ политически характеръ, тамъ се прави политика отъ най-голѣмитъ размахъ, макаръ че винаги се пречупва презъ двѣтъ признаци: едната за запазване свѣтовния миръ, а другата за запазване, развиване и закрепване социалната хармония, която съществува между народитъ и отдѣлнитъ държави. И понеже, както казахъ, тамъ се прави преди всичко политика, ние трѣбваше да отидемъ подкрепени съ всичко онова, което можеше да натежни на тия политически везни. Нашиятъ споръ въ случая на видъ отъ юридически характеръ, преди всичко, бѣ споръ отъ политически характеръ. Похвалнитъ усилия на нашата делегация, както предъ Съвета, така и въ комитета, бѣха голѣми, неуморни. Делегатитъ ни направиха всичко каквото можеха, но както намъ е известно, за съжаление, Съветътъ взе резолюция, съ която, макаръ и косвено, даде насока по пътъ таквъ, по какъвто грѣцката теза искаше да се насочва разглеждането на този въпросъ. Въпросътъ биде отнесенъ за проучване и даване съвѣщателно мнение отъ Хагския международенъ съдъ. Онъзи, които знаятъ каква е психиката, каква е атмосферата, при която се взематъ решения отъ Хагския съдъ, не можеха да не отгадаятъ онова желание или онова стремление, което единтъ видъ, така да се каже, се формулираше по този начинъ отъ тия голѣми свѣтовни арбитри, въ случая наши съдии.

Това решение на въпроса отъ Съвета, макаръ и странично, формално, споредъ менъ е единъ, бихъ казалъ, голѣмъ отрицателенъ фактъ за нашата политическа действителностъ, поради това, че е свързанъ съ въпроса за суми, почти милиардни, равни на онъзи, които ние сме задължени да плащаме по репарационнитъ клаузи на мирния договоръ. Усилията бѣха положени, старанието бѣше налице, но фактътъ е този. Теорията преценкитъ или тезата на другата страна, като че ли косвено бѣха турени на преденъ планъ и дадоха насока за разрешение на спора.

Шефът на нашата делегация, г. Малиновъ, прежде- временно се завърна от тамъ, дойде тукъ и, както знаемъ, поради здравословни причини, а може би и по наблюденията и преценките, които е направилъ тамъ, счете за необходимо да се оттегли отъ поста, който заемаше, като шефъ на правителството и да заеме поста, на който днесъ е. На негово мѣсто, както знаете, дойде съ своя кабинетъ г. Мушановъ. Тази промѣна не донесе промѣна въ политиката и насоката на държавата, защото новото правителство, както е известно, веднага декларира, че ще следва главнитѣ не, а всички линии на външната и вътрешна политика на предшестващия кабинетъ. Правителството поде своята работа и, както е известно, следъ известно време се предприеха нѣкои посещения, които имаха своето международно значение. Едното отъ тѣхъ бѣше отдавна уговорено и трѣбваше да бѣде направено. Но, може би, за съжаление, това посещение съвпадна съ идването на нѣкой други посетители, които, мимо нашето желание, сѣщо направиха тамъ посещение, и които, може би, съ това дадоха известенъ нюансъ, на цѣлото това, бихъ казалъ, малко, но за насъ сериозно събитие.

Пакъ се повториха споменатитѣ изявления за възстановяване нормални сношения съ съветскитѣ републики. Къмъ срѣдата на миналия декемврий първиятъ официозъ направи една „особена“ анкета въ нашата западна съседка, като се изнесе положението по единъ начинъ и въ една форма, които не можеха да останатъ безъ значение за преценката на нашето положение въ чужбина.

Поради постоянно растящата криза, поради постояннитѣ затруднения, които се увеличаваха за държавното съкровище, за да може да посрѣща своитѣ задължения, вътре и вънъ отъ държавата, особено онѣзи, които сѣ свързани съ валутни изплащания, направиха се изявления отъ най-отговорнитѣ мѣста въ пресата по начинъ да се осветли нашето и чуждото обществено мнение най-обективно и най-искрено, като се посочваха изчерпващитѣ се срѣдства на нашия малкъ народъ и се добавяше, че ние действително изнемогваме и че очакваме не само облекчения, но и подкрепа, и то подкрепа бърза и ефикасна. Тѣзи изявления, направени около праздницитѣ въ миналия януарий, не бидоха разбрани въ този смисълъ, и поради това се създаде едва ли не една тревога на Западъ между търговци и финансиста, които трѣбваше по единъ или другъ начинъ да бждатъ успокоявани съ допълнителни изявления. Тѣзи последнитѣ коригираха едва отчасти онова, което въ първия моментъ бѣше създадено. Но все пакъ останаха известни тонове на съмнение и недоверие, които съвсемъ не сѣ за пренебрегване.

Всрѣдъ това сериозно възбуждане въ чужбина и у насъ, всички ние останахме учудени отъ онова, което ни донесе телеграфната агенция за онзи докладъ, който е направилъ генералъ Буржоа предъ комисиятъ въ сената на френската република въ свръзка съ нашето военно положение. Како знае, сѣшиятъ този генералъ направи подобенъ докладъ предъ камарата въ свръзка съ военното положение въ Германия. Наредъ съ нея, и България биде представена въ френския сенатъ въ свѣтлина на държава и народъ, който не е приложилъ военнитѣ клаузи на мирния договоръ за своето разоржаване и че, бидейки това тъй, естествено, трѣбва да се държи смѣтка при разискване въпроситѣ, които тогава бѣха предстоящи на днешенъ редъ за разоржаването, и съ това косвено да се облекчи или подпомогне неразоржаването на онѣзи, които сѣ около насъ. Азъ считамъ, че и този фактъ е отрицателенъ за нашата политическа действителност поради това, че ни отнематъ и ни отказватъ онова, което ние повече отъ едно десетилѣтие имаме признато отъ всички и което е ноторенъ фактъ за цѣлия свѣтъ, че ние сме разоржжени повече, отколкото даже мирнитѣ договори искатъ. Това е така поради факта, че ние нѣмаме срѣдствата, нѣмаме техническитѣ условия, съ които да можемъ да направимъ онова, което мирнитѣ договори сѣ ни дали правото да направимъ за нашата самоотбрана. Друго важно, което този докладъ изнася, е, че насъ наново ни сочатъ едва-ли не като елементъ на несигурностъ тукъ на Близкия изтокъ, елементъ на съмнение и нежеланостъ, който трѣбва да бѣде държанъ подъ око, не знамъ защо. Това е единъ фактъ, за който трѣбва много да съжаляваме.

Въ първитѣ седмици на текущата година, поради тежкото финансово положение, както е известно, нашата делегация трѣбваше да отиде въ Женева, за да се яви предъ Финансовия комитетъ, а заедно съ това и предъ Съвета на Обществото на народитѣ и да изнесе стопанско и финансово положение на държавата такава, каквото е,

като направи апелъ за облекчение и подкрепа. Това биде сторено не само съ усърдие и старание, но и съ съответната компетентностъ. Въпроситѣ бидоха изнесени тамъ напълно и всестранно, но Съветътъ — както обыкновенно прави въ такива случаи — натовари анкетиори, които да дойдатъ на самото мѣсто у насъ и да проверятъ истинското положение, дали то е таково, както е изнесено отъ нашитѣ представители тамъ, за да ни се дадатъ исканитѣ облекчения. Анкетаторитѣ дойдоха тукъ, но вие знаете, че тѣхниятъ периодъ на стоене въ България съвпадна, за съжаление, съ една особена проява на политическото положение у насъ. Имаше известни спорове въ нѣкои органи на мѣрдажни политически течения, които поставяха известни реформени акции и действия подъ една особена свѣтлина, които поставяха общитѣ работи по-иначе, отколкото трѣбваше да бждатъ поставени въ тия дни на сериозни изпитания. Това принуди единъ отъ оторизираниитѣ представители на О. Н., какъвто бѣше г. Вато, да излѣзе съ известни обяснения въ нашата преса, които бѣха пропити само отъ добро желание да осветлятъ нашето общество, а така сѣщо и да насочатъ нашитѣ усилия къмъ правилното разрешение на тия въпроси. Безспорно, това бѣ направено отъ най-добри чувства къмъ българския народъ и отъ желание да се изпълни успѣшно тѣхната мисия, възложена имъ отъ Обществото на народитѣ — да се подпомогне българската държава въ тия тежки времена.

Не можемъ така сѣщо, обаче, да не спиемемъ, че това бѣ една проява, която има и друга страна — силно отрицателна, като прецедентъ. Като резултатъ на усилията въ Женева и на посещенията на г. министъръ-председателя въ Парижъ и Римъ, както и вследствие срещитѣ на г. министра на финанситѣ въ сѣшитѣ мѣста и тукъ — специално срещитѣ съ пратеницитѣ на Съвета, експертитѣ и др., които идваха — се получи едно действително правилно преценяване отъ съответнитѣ мѣста на Обществото на народитѣ на тежкото положение, въ което е изпаднала българската държава, както въ своитѣ финанси, така и въ цѣлата си икономика — общото стопанство. Въ резултатъ на общитѣ усилия не преди много дни ние узнахме, че облекченията, които ни се даватъ, се състоятъ, първо, въ отлагане плащанията на репарационнитѣ суми и за следъ 1 юний, когато засега не знаемъ още какво ще стане съ продължаването мораториума Хувъръ — и азъ се надявамъ, че това ще бѣде свѣтовенъ фактъ — нѣщо, което за насъ не е безъ значение. Второ, дадоха се 50% облекчения за девизнитѣ плащания на държавата къмъ чужбина въ връзка съ държавнитѣ заеми.

Това облекчение не може да бѣде отречено като фактъ и е отъ значение, защото колкото и малки да бждатъ облекченията, при голѣмитѣ изпитания, при които се намиратъ държава и народъ, тѣ все иматъ и психологическо, и материално значение. Но тѣзи облекчения, които се дадоха, отъ този моментъ не сѣ оформени още окончателно поради това, че портъоритѣ, носителитѣ на титри, не сѣ дали окончателно още своето съгласие. Въ този случай не само правителството, но и азъ мога да заявя, че носителитѣ на титритѣ не могатъ да останатъ равнодушни къмъ насъ, като добри платци, за каквито сме признати отъ всички, включително и отъ ония, които сѣ признани да водятъ голѣмитѣ народи и цѣлото човѣчество — членовеъ на Съвета на Обществото на народитѣ — и като народъ подложенъ на голѣми лишения и изпитания.

Г. г. народни представители! Не искамъ да подценявамъ усилията на правителството, не искамъ да подценявамъ резултата, който е постигнатъ, но откровенно заявявамъ, че полученото е съвсемъ недостатъчно, то не можа даже да окаже и съвсемъ слабо психологическо въздействие върху наболѣлата българска душа.

Нека се надѣваме, че голѣмитѣ отговорници за положението въ свѣта, които ще се събератъ въ Лозана на 16 юний, разглеждайки общото свѣтовно положение и голѣмитѣ неизвестности, които царятъ даже надъ най-големитѣ народи, ако взематъ общо спасително решение, нѣма да забравятъ и насъ, като дадатъ едно радикално разрешение на болния репарационенъ въпросъ, както и на общото свѣтовно стопанско-финансово затруднение. Дано тогава се обиднатъ думитѣ, които високоуважаемиятъ г. Макдоналдъ е казалъ на 25 м. месецъ, възпроизведени въ вестникъ „Таймсъ“ отъ 7 т. м., че „тамъ ще се тури край на лошото наследство отъ войнитѣ“, разбира се, въ връзка съ международнитѣ спогодби, които могатъ да бждатъ приспособени въ съответния случай.

През същия този период има за отбелязване и друг един факт, който, разбира се, пак според мен, е отрицателен. Това е съобщението, което получихме на 8 март от Хагския международен съд, в което се съобщаваше решението на съда, макар и взето с 8 гласа срещу 6, че спорът по чл. 8 от спогодбата Моллов-Кафандарис не съществува и по този начин и втората позиция на гръцката теза по-големия спор биде потвърдена. Този въпрос, разбира се, за нас никак не е предпрешен. Както правителството, така и българският народ считат, че нашата позиция е непоклонна, тя е така ясна и така неатакуема, че и разумът и логиката налагат нейното тържество. Българското правителство ще се бори и българският народ върва, че действително то в тая насока ще отстоява здравит и добре разбрани интереси на нацията. Спогодбата е сключена не само под егидата на Обществото на народите, не само е хуманна в своите главни замисли, но тя е резултат и на едно протестуване на нашето големо право, признато в Ньойския договор, правото за оставяне българския елемент в Бълморнието, който елемент същата спогодба биде окончателно измъстен от своите външни родни огнища. Поради това високите арбитри имат двойната морална длъжност да признаят правотата на българската кауза.

П. Мърмев (мак): Не е измъстен, а е изгонен съ бич и камшик.

Х. Калфов (д. ст): Г. г. народни представители! Не можем да не се спрем с няколко думи на онова, което става в конференцията по разоржаването, специално на нашето държаване в нея. Там шефът на нашата делегация г. Малинов зае едно становище правилно, изнесе го в нужната, в съответната форма и го аргументира по начин такъв, какъвто действително правата наша кауза заслужаваше. Изнесената от нас теза бѣ и права и единствено поддържана. Лоялно изпълни договора за мир и пакта на Обществото на народите, ние заявихме, че трѣбва и искаме да браним нашата самостоятелност и суверенитет. Че сме били прави да вземем тази позиция и че тя е тъкмо онази, която трѣбва да държим, защото никак не е военнлюбива, никак не е против духа на пакта и на мирните договори, а, напротив, е в пълн унисон съ тях, се убеждаваме от този акт, който се регистрира не след много време в същата миролюбива Женева. Спомняте си съ какво огорчение посрещнахме телеграфните съобщения от Женева, че на 8 март представителът на Югославия въ общата комисия при Обществото на народите, когато се разискваше резолюцията по Шанхайската акция на японците въ Китай, изнесе предложението да биде тази резолюция генерализирана, т. е. да биде „всеобщо“ прилагана към всички членове на Обществото на народите. Ясно е, при какви опасности, при какви, бих казал, голѣми неизвестности съществува българската държава, бидейки оградена от такива съседи. Ние знаем това, ние сме го изпитали въ продължение вече на 12 години — че винаги сме като гръмоотвод на най-слабото съпротивление, да привлечаме ударитъ на всички — но ето че там, въ Женева, въ онази атмосфера на разоржаване, на помирение, на разбирателство и на хуманност, се намира морален кураж да се правят такива решителни стѣпки, съ които се цели да се пренесат дѣлата на отрицателност и на насилие от Крайния изток тук въ сърцето на Европа, подъ благовидната форма, че тѣ били еднакви. Да, еднакви, но само по външност, а не и по същество.

Заслужава така също да се спрем, макар и за малко, върху въпроса, който изникна от три месеца насам, за дунавското сътрудничество. Както е известно, на 5 март т. г. въ Берлин се направи официални постѣпки за сондиране преценките на германското правителство по евентуалното формиране на един такъв блок от петъ дунавски държави. Съобщението, което тогава се получи, за нѣкои срѣди бѣше голѣма новина, обаче този въпрос е резултат на дълги размисления, на дълги преценявания на положението въ Централна Европа. На всички е известно тежкото положение, въ което изпадна Австрия вследствие на войната, нейната абсолютна нежизнеспособност. На всички е известно днешното положение, въ което изпадна Унгария, пакъ по същите причини: осакатена, измъстена, злопоставена, намираща се въ невъзможност да запази своето равновесие. Но известно е така също положението и на другит три сили от Малката антанта, намиращи се въ абсолютна необходимост да се

притечат на помощ една на друга, за да могат, чрезъ общи усилия, да намѣрятъ своето равновесие.

Така се проекътъ е резултат на дълги разсъждения, резултат на дълга обмѣна на мисли, плодъ на годишни разсъждения. Но въ тази му форма, въ каквата се яви, бѣше изненада, и то изненада — ще кажа тук — която, за голѣмо съжаление, засегна нас. Този въпрос не е лесно разрешим и проектът не е лесно реализуем поради факта, че голѣмит сили не могат да постигнатъ съгласие помежду си при разрешението на тази проблема, и поради това, че и малките сили, които трѣбва да го създадатъ, иматъ свои различни разбирания и държания. Все пакъ това е една идея, която днес не само се носи надъ Европа, но върху която се работи, и то отъ най-отговорни лица, представители на политическия и на финансовия свѣтъ, защото се търси възвръщането къмъ онова равновесие, което въковетъ и мъдростта на Хабсбургитъ бѣха създали може би като резултат на географията и отражение на приливитъ и отливитъ въ историята на народите. Следъ като общото дѣло на Австро-унгарската монархия бѣше разкъсано съ мирните договори, днес се търсятъ начини, за да биде то възстановено подъ една или друга форма. Но припомняйки този факт, считамъ, че не може пакъ безъ болка тукъ да не констатираме неговата отрицателност въ нашия политически животъ. Защото ние бѣхме изненадани, бихъ казалъ, и политически, и дипломатически. Ние не сме включени въ числото на тия страни, макаръ че ние сме въ басейна на долния Дунавъ, че голѣма частъ отъ производството отъ Северна България намира своя износъ презъ същия, че голѣма частъ отъ вноса въ цѣла България става по същия пътъ и че нашето производство е главно земеделско. За всичко това не бѣ държана смѣтка отъ онѣзи, които искатъ да помогнатъ на бедствущитъ и то преди всичко на земеделскитъ страни, които сѣ голѣмитъ консоматори за произведенията на индустриалнитъ такива. Ние бидохме изоставени, като не биде държано смѣтка нито за география, нито за съобщения, нито за производство. Разбира се, азъ не мога да допусна онова, което Чехската телеграфна агенция съобща миналия месецъ, а именно, че България била изключена отъ този евентуаленъ Дунавски икономически съюзъ.

Както е известно, нашето правителство, узнало за този планъ, бѣше между първитъ да изкаже своята готовност да координира своитъ усилия по начинъ да може страната да излѣзе отъ тежкото положение, въ което се намира, както и да не останемъ въ положение на изолация и изоставеност, което всѣки пътъ има своето отрицателно значение. Какво ще стане, кога ще стане и какъ ще стане, не се знае, но въпросътъ е въ движение, и най-голѣмитъ отговорници работятъ върху него. Да се надѣваме, че тѣзи, които носятъ отговорности днес не само за съдбинитъ на своитъ голѣми народи, но и за цѣлото човѣчество, ще намѣрятъ въ себе си сили и далновидност да помислятъ и за други такива, каквито сме ние, които, поставени на дълги и жестоки лишения и изпитания, не могатъ да не почватъ да се съмняватъ въ чувствата на голѣмитъ хора, въ общата солидарност на човѣчеството и въ неизбежния възходъ на нашата цивилизация.

Считайки, че въпросътъ е много голѣмъ, правителството следи и прави всичко онова, което е необходимо, за да бждатъ изнесени нуждитъ на държавата и копнежитъ на българската свѣтъ.

Дохождамъ, г. г. народни представители, да се спра върху последния въпросъ, който бихъ искалъ да засегна предъ васъ. Той е онзи, за който на нѣколко пъти споменахъ: постоянно подновяване на съобщения въ пресата, отъ уведомени и неупредомени лица, за възстановяване търговскитъ връзки съ съветскитъ републики. Туй се прави съ постоянство повече отъ десетъ месеца — то е единъ фактъ, за който трѣбва да държимъ смѣтка. Кои го правятъ? Казватъ, че това сѣ отдѣлни търговци, но не и търговско-индустриалнитъ камари. Съ каква целъ се върши? За да се получи обмѣна. Каква обмѣна? На нашитъ сурови материали и нѣкои фабрики — тютюни, розово масло, текстилни фабрики — и да получимъ производства, каквито руската петролна индустрия може да ни даде: петролъ, бензинъ, минерални масла на по-изгодни цени — това сѣ обектитъ на обмѣната, която се иска да се извърши между двѣтъ страни. Обаче на всички е известно, че при голѣмата криза, която се преживява отъ съветскитъ републики, надали нашитъ скъпи тютюни и розовото масло могатъ да намѣрятъ тамъ щедри консоматори. А колкото се отнася до минералнитъ масла, бензина и петрола, ние и безъ това ги получаваме, макаръ и чрезъ други посрѣд-

ници, както чрез английски и американски компании, така и чрез съответните ромънски органи, които доставят такива. И като че ли съ периодическите съобщения постепенно се цели да се създаде едно настроение, една психоза — да стане обмън, че после ще видим какво ще е.

Председателстващ Н. Шопов: Свършете, г. Калфов.

Х. Калфов (д. сг): Свършвамъ. — Г. г. народни представители! Понеже въпросът е голъмъ и, бихъ казатъ, съдобносенъ, добре е да се спремъ върху него и да не го минемъ така бързо. Нека видимъ какви сж примбритъ у насъ и въ чужбина, въ цѣлия свѣтъ, за да извадимъ заключение дали въпросътъ е дребенъ или пъкъ е голъмъ. Азъ ще кажа, че нашиятъ опитъ въ последните четиринадесетъ години е отрицателенъ.

Не бихъ искалъ да ви занимавамъ съ подробности, но ще кажа, че въ 1919 г. презъ месецъ априлъ въ гр. Варна имаше едни особено буйни прояви на крайна дейностъ на тогавашната наша Комунистическа партия. Това нѣщо не можа да избѣгне отъ зоркото око на английското командуване, което тогава окупираше порта и то се принуди да обяви военно положение въ Варна и въ неговата околностъ и да тури въ действие своя воененъ законъ — loi martiale. И Варна бѣше единственъ пунктъ отъ българската територия, за който българската държава трѣбваше въ последствие да плаща сумитъ за окупационни разходи и то съ право, защото бѣха спазени всички формалности при окупиране чужди територии — обявяване военно положение, туряне въ действие законитъ на държавата, войскитъ на която сж окупирали тая територия.

Презъ 1922 г., месецъ декемврий, имаше протести, отпавени и отъ помощника на покойния чловѣколюбивъ д-ръ Нансенъ, който, както знаете, бѣше комисаръ на Обществото на народитъ за настаняване бѣжанцитъ и за размѣна на емигранцитъ. Неговиятъ помощникъ отпави протестъ до шефа на мисията на Червения кръстъ, дошла тукъ въ България отъ Съветскитъ републики съ мисия да прибере рускитъ бѣжанци и да ги експедира въ Русия, както и да допринесе за репатрирането на българитъ отъ Русия въ България. Протестътъ се състоеше въ следното. Узнавъ за дейността на органа на руския Червенъ кръстъ у насъ — че тя далечъ надминава рамкитъ на мисията, която му е възложена — помощникътъ на покойния д-ръ Нансенъ, г. д-ръ Ватвилъ, отправя едно писмо, съ което апелира и припома, че ако това продължава и за въ бъдеще, то не само ще се компрометира дѣлото на репатрирането, но ще се компрометира и цѣлата дейностъ на този органъ на Червения кръстъ у насъ. Въпоследствие дейността на този руски Червенъ кръстъ у насъ бѣше повѣрена на известния на всинца Корецки, който презъ 1924 г. трѣбваше да бѣде поканенъ да напусне нашата територия поради това, че не изпълняваше хуманитарнитъ длъжности, съ които се бѣше нагърбилъ — за репатрирането — а вършеше друга, съвсемъ отрицателна дейностъ. Това даде поводъ за размѣна на писма и телеграми между българското правителство и съветското правителство, било направо, било чрезъ посрѣдството на покойния д-ръ Нансенъ, но това биде безрезультатно. Онова, което е ценно въ тая преписка и което може да бѣде цитирано тукъ, то е горе-долу сщиятъ текстъ на отговора, който се дава на българското правителство по поводъ искането му за този обмѣнъ: за невъзможността да се репатриратъ българитъ отъ Русия въ България, както и да се продължи евакуацията на руси отъ България въ Русия, докато нѣма редовно представителство въ София, а не да има нѣкаква делегация — напимѣръ, въ Берлинъ, както искаха съветитъ, или въ Виена и Прага, както българското правителство предлагаше тогава; искатъ непременно да има официаленъ представител въ столицата ни: туй, което виждаме, че се е отговорило на г. Желѣзкова, бившъ народенъ представител, при неговитъ постѣпки предъ съответнитъ власти въ съветитъ, за да се получи разрешение за отиване тамъ и за свързване търговски връзки между дветъ страни. Въ текста, който е публикуванъ въ в. „Зора“ отъ 11 мартъ т. г., се вижда, че пакъ се слага сщщо такъвъ мотивъ — че не може да стане обмѣнъ безъ редовно представителство въ дветъ страни. Нѣщо, което показва ясно какъ, макаръ съ една разлика отъ 9 години, при съсемъ разни случаи, основната нишка е една и сщща, проявата е една и сщща, целта е една и сщща — да се създадатъ непосредствени държавни връзки между дветъ страни.

Това, което бѣ у насъ, ние го знаемъ и въ по-други размѣри. Но не е безинтересно онова, което можемъ да знаемъ отъ преживѣното отъ другитъ народи, голѣми и малки. Както ви е известно, още щомъ като се поуспокои животътъ въ съветитъ, въ началото на 1918 г. и Германия, водителка на сражаващитъ се отъ единия фронтъ, и Англия, отъ другата страна, въ една и сщща седмица възстановиха своитъ връзки съ съветитъ — Германия, чрезъ своя представителъ графъ Мирбахъ, на 22 май 1918 г., когато посети председателя на съвета Ленинъ, а Великобритания, чрезъ лордъ Робертъ Сесилъ, на 29 май с. г., когато този последниятъ направи изявлението си въ камарата на общинитъ, че английското правителство е въ контактъ съ руското правителство. Това бѣше съзнанието и на малкитъ, и на голѣмитъ държави — че трѣбва да се възстановятъ връзкитъ имъ съ тази голѣма държава. Но фактътъ, че тя имаше и има дълбоки разбирания за мисията, която има да изпълни за човѣчеството въ нашитъ дни — мисия, която тя иска да провежда докрай и която, така да се каже, отъ дѣно разклаща основитъ, на които е закрепенъ днешниятъ политически и социаленъ строй въ останалата частъ на свѣта — този фактъ е, който тури въ противоречие онова, което се иска и проявява отъ Москва, и онова, което е неизбежно и за което трѣбва да се държи смѣтка при легитимната самоотбрана на всички останали пунктове на земното кълбо. Има многобройни документи, които доказватъ истинността на тази мисълъ и които, вървамъ, познавате. Единъ отъ тѣхъ съ особено значение е конституцията на Съветската република, приета отъ V-ия всеруски конгресъ на съветитъ, държанъ въ Москва отъ 5 до 9 юлий 1928 г., въ която се изтъква съвсемъ ясно борбата, която трѣбва да се води докрай срещу цѣлия днешенъ строй, до пълното тържество на идеитъ, които въодушевяватъ съветскитъ водачи и политиката на съветската държава.

При тази ясно поставена целъ на борба докрай, ясно е, че гѣха да дойдатъ конфликти навсѣкѣ и тѣ не закъснѣха да се проявятъ. Ние знаете какъ Германия, при голѣмата нужда, която има, да бѣде въ добро разбирателство съ съветитъ, поради стопански и още повече поради голѣми политически съображения, търпейки всичко онова, което става въ съветското представителство въ Берлинъ, е принудена отъ време на време да взема специални мѣрки, за да пазира извъредно зловредната дейностъ на сщщото представителство. И ние наистина четохме съобщение отъ Българската телеграфна агенция отъ 9 ноемврий 1931 г. за комунистическата пропаганда въ райхсвера, въ армията и флотата. Това е за Германия. Но не по-други сж условията и резултатитъ за велика Англия. Както знаете, Англия нѣколко пѣти възстановява и нѣколко пѣти прекъсва връзкитъ си съ съветитъ, поради голѣми мотиви: първото прекъсване стана на 11 априлъ 1919 г., когато трѣбваше да бомбардира Одеса; второто скъсване стана на 11 ноемврий 1920 г., когато Красинъ бѣше натоваренъ да води търговски преговори въ Лондонъ, а трѣбваше да му се откаже стоенето тамъ и да се скъсатъ сношенията; третото скъсване е онова, което е постигнато съ писмото на Грегори, подсекретаръ на външнитъ работи, отъ 24 октомврий 1924 г., (Възражения отъ работницитъ) като резултатъ на онова писмо на Зиновиева отъ 15 септемврий 1924 г., което биде не само разисквано, но и доказано. (Възражения отъ работницитъ) При тѣзи условия, както казахъ, и Великобритания, голѣмата свѣтовна държава, която има не само голѣма мощъ, но която има и голѣми разбирания за свободата, не можеше да не държи смѣтка за своята сигурностъ и да не отказва отъ време на време възможността даже на официалнитъ представители на една голѣма Съветска Русия да пребиваватъ въ нея. (Възражения отъ работницитъ)

К. Русиновъ (раб): И Вие, г. Калфовъ, избихте 30 хиляди работници и селяни въ името на сигурността.

Х. Калфовъ (д. сг): Нѣма, г-да, да изброявамъ онова, което стана въ Унгария при Бела-Кунъ и впоследствие. Нѣма да ви изброявамъ и онова, което стана въ Франция, въ която г. Ерио презъ м. януарий 1924 г. призна Съветска Русия, но въ която знаете какъ впоследствие се създаде инцидентътъ Бобини и какъ настѣпи не преди много единъ голѣмъ трагиченъ актъ, който хвърли Франция въ покъртителенъ трауръ и който даде отражение и въздействие въ цѣлия цивилизованъ свѣтъ.

А. Бояджиевъ (раб): Но и за това, което стана въ България презъ 1923 г., трѣбва да кажешъ нѣщо.

Х. Калфовъ (д. сг): Чехия и Австрия като индустриални страни бѣха принудени още въ първитѣ дни следъ войната да протегнатъ ръка на Съветска Русия и да завържатъ връзки съ нея, но и тѣ изпитаха голѣми и жестоки сътресения, между които имаше и такива, съпроводени съ кървопролития. Италия и Турция правятъ изключение още отъ самото начало до днесъ, но тѣ сѣ поставени при специални условия, тѣ сѣ при единъ стегнатъ режимъ.

П. Стоевъ (раб): А, значи условията!

Х. Калфовъ (д. сг): Затова тѣ иматъ и икономически, и политически изгоди да поддържатъ своитѣ връзки съ Съветска Русия. Но това, разбира се, важи само за тѣхъ. А ако погледнемъ една Швейцария, малката страна на чистата, добрата и благородната демокрация, ...

П. Стоевъ (раб): Кждето често отиватъ болшевишкитѣ представители, и въпрѣки това тя още не е станала болшевишка досега. И Литвиновъ, и Чичеринъ много често отиватъ въ Швейцария.

Х. Калфовъ (д. сг): ... тя още не поддържа връзки съ Съветска Русия отъ съображения не само на сигурност, но и на единъ висшъ моралъ.

Азъ завършвамъ, като казвамъ, че този голѣмъ и сѣдобносенъ въпросъ за България не може да бѣде така повърхностно разрешаванъ. Ние имаме, смѣтамъ азъ, не само икономически интереси, но и други такива голѣми политически и морални, свързани съ тоя въпросъ. И, г. г. народни представители, ако нѣкой иска да се противопостави на това становище, ако нѣкой иска да опонира, нека ни изнесе конкретни факти и данни, да ни изнесе такива финансови и икономически съображения, които сѣ убедителни, които сѣ реални и които ние — обещаваме, нека дойде да ги изложи — ще разгледаме най-обективно. Но азъ не мога да считамъ, че само на едни общи фрази, само на едни обещания, само на една розово нарисувана картина ние бихме могли да основемъ нашето решение на тоя въпросъ.

К. Русиновъ (раб): Това го искатъ народитѣ, г. Калфовъ.

П. Стоевъ (раб): Въ всѣки случай обясненията, които давате, сѣ съвсемъ несъстоятелни.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Х. Калфовъ (д. сг): Свършвамъ. Отъ всичко изложено до тукъ и отъ онова, което ежедневно узнавате, г. г. народни представители, за нашитѣ международни прояви, изнесени въ пресата, можете безпогрѣшно да извадите практическото заключение, дали България днесъ си е осигурила вънъ „чалдъръ-закрилникъ“ и дали общото ѣ положение ѣ гарантира социално-политически имунитетъ и признаване на нейната безспорна лоялност.

Ето защо, знаейки, че почти всички политически партии сѣ единодушни и солидарни при установяване главнитѣ цели на нашата външна политика, азъ си позволявамъ да заключа, че за да бѣде тя не само единна и неотклонна, но и резултатна, безусловно е необходимо: ясно конкретизиране на нашитѣ главни обекти — миръ, сближение, лоялно сътрудничество и реализиране правата, които ни сѣ дадени по договора за миръ; възможно попълно единение на ръководнитѣ срѣди по прилагане методитѣ, признати за съответни, и волево провеждане отраженията на тая външна политика въ всички важни проявления отъ държавенъ и общественъ характеръ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

П. Стоевъ (раб): Праздни фрази.

К. Русиновъ (раб): Много думи за нищо.

А. Бояджиевъ (раб): Въ всѣки случай, г. Калфовъ говори единъ часъ и 20 минути. Ще видимъ колко време ще дадете сега на нашия ораторъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народнитѣ представители г. Петко Напетовъ.

Отъ мнозинството: Ей!

А. Буковъ (з): Той и три часа може да говори, защото това ще бѣдатъ весели часове.

К. Русиновъ (раб): И този часъ, който мина, бѣше веселъ часъ, г. Буковъ.

П. Напетовъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предъ насъ е бюджетопроектъ на Външното

министерство. Ние имаме да преценяваме тука цѣлата външна политика на правителството, която е политика на всички досегаши буржоазни правителства. Ще трѣбва най-напредъ да хвърлимъ единъ бѣгълъ погледъ върху международната обстановка, въ която се провежда нашата външна политика.

Епохата, която живѣе нашето поколѣние, се характеризира съ думата „империализъмъ“ — последна фаза на капитализма. Необикновената острота на бушуващата днесъ общостопанска криза се обяснява съ това, че тя се развива на почвата на общата следвоенна криза на капитализма. Следъ кратковременната стабилизация настъпи така наречениятъ трети периодъ на следвоенния капитализъмъ, който се характеризира съ все по-голѣмото разклащане устоитѣ на капитализма. Бушуващата днесъ въ цѣлия капиталистически свѣтъ криза дойде само да заостри още повече противоречията на следвоенния капитализъмъ. А именно все повече расте противоречието между труда и капитала: заплатитѣ силно спадатъ; безработицата надхвърля сто милиона души, като не се смѣтатъ необхванатитѣ отъ никаква статистика безработни селски пролетарии; ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Това е съчинение! Написано му е.

П. Напетовъ (раб): ... наблюдаваме навредъ изкуствено задържане на ценитѣ въ картелната индустрия за смѣтка спадане ценитѣ на другитѣ стоки, главно земеделскитѣ; наблюдаваме всестрънно увеличение данцитѣ на работническата класа и на трудящитѣ се и намаление облагащата на капитала.

Съ една дума, буржоазията прехвърля всички тежести на кризата върху работницитѣ, селянитѣ и трудящитѣ се. Но наедно съ това наблюдаваме навредъ голѣмо заостряне на класовитѣ борби, олѣвяване и подеми на експлоатиранитѣ работнически и селски маси.

Все повече растатъ противоречията на самитѣ империалистични държави. Версайската система стана тѣсна за всички държави и предстои ново преразпредѣление на свѣта, ...

А. Буковъ (з): А бе, Петко, тъй и тъй ще те слушаме единъ часъ, чети по-полека, да разберемъ какво казвашъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тукъ се говори, а не се чете.

Нѣкой отъ мнозинството: Дай го на стенографитѣ да го напишатъ.

П. Напетовъ (раб): ... ако маситѣ не се вдигнатъ на борба и осуетятъ пѣкленитѣ плановете на империализма.

Расте противоречието между империализма и колониалнитѣ народи. Империализмътъ прехвърля излишнитѣ си капиталы въ колониитѣ, като създава тамъ индустрия, отъ която, съ безчовѣчна експлоатация, той събира свръхпечалби. Но ведно съ индустрията тамъ се създава и пролетариатъ, създава се мѣстна интелигенция, пробужда се националното съзнание, засилва се освободителното движение на колониалнитѣ народи, и тамъ е постояненъ революционенъ кипене.

Расте противоречието между империализма и Съветскитѣ съюзъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако му извади човѣкъ нѣкой отъ листчетата, какво ще прави? Ще се забърка!

П. Напетовъ (раб): То е моя работа. Запазете спокойствие — „Сабуръ селемеъ“, г. министре!

Върху изброенитѣ основни противоречия на следвоенния капитализъмъ се разви днешната свръхпроизводствена криза. Кризи капитализмътъ е преживявалъ всѣки 5—10 години, но настоящата криза се рѣзко отличава отъ всички предшествуващи кризи. Тя се предшествува и преплита съ всесвѣтската аграрна криза. Тя започна отъ най-силно развитата индустриална страна — Североамериканскитѣ съединени шати. Въ капитализма е забитъ клинъ — това е Съветскитѣ съюзъ. Капитализмътъ днесъ не представлява една цѣлокупна система, както това бѣше преди войната. На свѣтовния пазаръ се появи колониалниятъ капитализъмъ, който има по-евтини сурови материали, евтинъ трудъ и по-близки и сигурни свои пазари. Антагонизмътъ между победени и победители порастна. Версайската система създаде неестествени граници и голѣми недоволства отъ европейскитѣ народи. Такъвъ товаръ носятъ и българскитѣ трудящи се маси. Националнитѣ подтиснати малцинства днесъ сѣ повече, отколкото преди войната.

На тоя фонъ се развиватъ международнитѣ отношения и външната политика на държавитѣ.

Това сѣ въ най-едри краски отличителнитѣ белези, особености на днешната криза, които рѣзко я отличаватъ отъ

всички досегашни кризи на капитализма и които я правят тъй дълбока, необикновено продължителна и заплашваща с гибел капиталистическата система.

Кризата, която почна като аграрна, разви се в общо стопанска, стигна и до финансова, а сега вече навлиза в етапа на новата империалистическа война. Днес светът е изправен пред нова световна империалистическа война. Атмосферата е наситена с избухвателни елементи. Убива се председателят на Французката република, Тъй подозрителното лице Горгуловъ влиза в изложбата на книгата да я изучи, тъкмо когато там е държавният глава на Франция, и полицията не го забелязва. Това убийство е идентично с убийството на Столипинъ, при което полицията бѣ снабдила съ входна карта убиеца. Няколко дена след това се убива от военни японският министър-председател. Североамериканският съединени щати настаняват флотата си въ Великия океанъ, французка ескадра отива на гости въ Кюстенджа, а единъ крайцеръ, „Жана д' Аркъ“, от нея — въ Варна, дето му е устроено най-тържествено посрѣщане, съ участието на държавния глава.

Министър-председател Н. Мушановъ: Чакайте, не бързайте. Следствието по убийството на Думеръ още не е свършено. Може да излѣзе съвсемъ друго нѣщо.

П. Напетовъ (раб): Англия създава специаленъ воененъ съветъ. Тя произвежда най-големитѣ въздушни маневри, каквито до сега светътъ не е виждалъ. Военната индустрия работи въ бѣсенъ темпъ. Японска делегация посещава Варшава, Прага, Букурещъ и търси съюзници противъ Съветския съюзъ. Приготвянията за война сѣ въ пълна пара.

Д. Дрънски (д): И италианският министър на земледелието, г. Ачербо, дойде въ София! Защо не кажешъ и това?

П. Напетовъ (раб): На почвата на кризата все повече се изострятъ противоречията между империалистичните държави, отъ една страна, и, отъ друга — противоречията между капиталистическия святъ и Съветския съюзъ.

Империалистичтѣ търсятъ изходъ отъ кризата въ една нова война — нагледенъ примѣръ е японското нахлуване въ Китай — война за ново преразпредѣляне на свѣта, за пазаритѣ и източниците на сурови материали и преди всичко война противъ Съветския съюзъ.

Ето какво, г. г. народни представители, не азъ, а единъ американски икономистъ, Отто Мюлеръ, казва за тая война: „Ни едно правителство никога още не е спрѣло нито една криза по другъ начинъ, освенъ съ война“.

По-нататкъ той пише въ една своя . . .

Г. Енчевъ (з): Днесъ ти си черноризецъ, бе!

П. Напетовъ (раб): . . . статия „Защо не нова война?“ въ която развива мисълта, че е нужна нова война, която би продължила повече, би убива повече хора, би струвала по-скъпо отъ последната война. Германското списание „Обраба и знание“ пише: „Отъ гледището на трезвия икономистъ войната се явява стопанско предприятие отъ най-крупенъ мащабъ“.

Министър-председател Н. Мушановъ: Загуби сламката.

П. Напетовъ (раб): Не съмъ. — Ето какво пише норвежниятъ вестникъ „Моргенбладетъ“ отъ 25 ноември м. г.

Министър-председател Н. Мушановъ: Какво ни интересува насъ какво пише норвежниятъ вестникъ?

П. Напетовъ (раб): Това е мнение на единъ капациетъ по войната, неговото мнение е и ваше мнение, но вие криете това.

Министър-председател Н. Мушановъ: Кажете, че е наше мнение и ни критикувайте. Събрали сте всички глупости отъ свѣта да ни ги четете. Говорете за България, говорете за нашето управление. (Възражения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: На джиликъ ли играемъ тукъ, въ Парламента? Ще приказвате сериозно, ще критикувате българската политика, а нѣма да говорите за Норвегия, за Англанстанъ и да ни четете всички глупости, които сѣ писани въ свѣта. Говорете това въ вашитѣ клубове, но не въ Парламента. (Възражения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Моля г-да!

Министър-председател Н. Мушановъ: Станали сте като латерни — „дрънъ-дрънъ-дрънъ!“ (Възражения отъ работниците) Г. Напетовъ! Говорете за България, говорете за политиката на българското правителство, критикувайте неговата политика.

П. Напетовъ (раб): Азъ ще трѣбва да се аргументирамъ. Говоря за външната политика — тя не е само българска, а е и международна.

Министър-председател Н. Мушановъ: Какво ще се аргументирате съ това, което става въ Норвегия! Нѣкое диване писалъ нѣщо, и вие сега ще го четете отъ трибуната на Народното събрание въ България. Въ свѣта има много повече диванета, отколкото въ България.

А. Буковъ (з): Искане да се обоснове!

Г. Костовъ (раб): Ама вие слушате тия диванета като Бриянъ и други.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Г. Костовъ! Не прекъсвайте.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тия работи си ги четете у васъ, но недейте занимава народното представителство съ глупости.

Г. Костовъ (раб): Това не сѣ глупости.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Критикувайте българската политика.

П. Напетовъ (раб): На всички други ваши оратори не държите смѣтка какво приказватъ! Ще видимъ следъ малко какво приказватъ вашитѣ оратори. . . .

Министър-председател Н. Мушановъ: Приказвайте за българската политика, а недейте приказва тия глупости.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Напетовъ! Ще слушате представителството, иначе ще слѣзете отъ трибуната. Ще се ограничите да приказвате само въ рамките на външната политика на българската държава. (Възражения отъ работниците)

Г. Костовъ (раб): Напишете му тогава вие речта.

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля, г-да, нека се разберемъ сериозно. Нима смѣтате, че е позволено въ единъ парламентъ. . . (Възражения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: . . . да вземете едно ваше съчинение по външната политика, писано отъ Х или У, и да излѣзе тукъ единъ ораторъ да го чете. Какво значение има това за насъ, за Парламента, когато трѣбва да обсъждаме външната политика на днешния български кабинетъ? Ще се ограничите и ще говорите по тая политика. (Възражения отъ работниците)

А. Бояджиевъ (раб): Вие искате да отнемете времето и възможността да се изкаже нашиятъ ораторъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля Ви се, г. Бояджиевъ, чакайте да се разберемъ. Позволено ли е нѣкъде, видѣли ли сте нѣкъде въ свѣта да напише нѣкой една речъ или едно съчинение и да вземе да го чете? Че това унижава преди всичко ораторътъ, който е на трибуната.

П. Напетовъ (раб): Ще видимъ дали тоя ораторъ се унижава или се унижава този, който говори глупости, както говорятъ вашитѣ оратори.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Напетовъ! Моля, оттеглете си думитѣ. Не можете по такъвъ начинъ да оскърбявате г. министър-председателя. . .

Министър-председател Н. Мушановъ: Той не каза за менъ.

П. Напетовъ (раб): Империалистичтѣ търсятъ изходъ отъ кризата въ една нова война и преди всичко въ война противъ Съветския съюзъ. Защо? Защото Съветскиятъ съюзъ откъсна ¼ отъ териториитѣ на земното кълбо съ 160 милиона население, които бѣха преди това обектъ за експлоатация на империалистичтѣ.

А. Буковъ (з): Това какво има общо съ политиката на днешното правителство?

Т. Бошнаковъ (з): Той говори като представител на Съветския съюзъ, а не като българинъ.

В. Маринковъ (д): Понеже въ Русия нѣма парламентъ, той говори въ българския Парламентъ за Русия.

П. Напетовъ (раб): Защото Съветският съюз единствен се бори противъ версайската система и прѣчи на империалистичѣта да започнатъ новата война за преразпредѣление на свѣта. Защото самото му съществуване е източникъ за разложение на капитализма.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Кой?

П. Напетовъ (раб): Съветският съюзъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Ние сме българско правителство. За насъ ще приказвате и за нашата политика. Какво ни интересува това, което приказвате?

А. Буковъ (з): За такава критика нѣма да му платятъ, а за това, което говори, ще му платятъ.

А. Бояджиевъ (раб): Букова глава.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! Азъ говоря за международното положение, говоря за външната политика, която не може да се откъсне . . .

Д. Влаховъ (з): Четешъ, не говоришъ.

Г. Костовъ (раб): Ти не можешъ и да четешъ, кучкаръ! (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Т. Бошнаковъ (з): Чете речъ, написана отъ Москва. Говори като руски представител, а не като българинъ. (Къмъ работниците) Вие сте чужди орждия.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! Ние биешъ тревога. Войната не е вече само опасностъ, а реаленъ фактъ.

Д. Дрънски (д): Съветскиятъ съюзъ готви тази война.

П. Напетовъ (раб): Войната на Изтокъ представлява началото на нова империалистическа война, която лесно може да се развие до обща свѣтовна война и преди всичко антисъветска. И въ тая война неминуемо ще бѣде хвърленъ и българскиятъ народъ. Българската буржоазия усилено се готви за това. Ето защо ние биешъ тревога. Но за това никой отъ васъ не говори, никой не признава, никой не вдига гласъ на протестъ, никой не посочва на страшната опасностъ отъ много по-опустошителна война, а напротивъ — съ пацифистически заблуждения, съ явни лъжи, съ комедии, като Женевската конференция за разоръжение, отвлечане вниманието на народните маси отъ трѣскаво готвената нова война.

Слѣдбата на трудящото се човѣчество се намира въ кървавитъ ржцѣ на една финансова олигархия — трѣстове, компании, картели — това е господстващиятъ днесъ монополистически капитализъмъ.

Слѣдбата и на българския трудящъ се народъ е пакъ въ ржцѣта на една щѣпа капиталисти, въ ржцѣта на финансовия капиталъ, който е готовъ да хвърли пакъ страната въ война и на политиката на който ние вѣрно служите — едни съзнателно, други несъзнателно.

Потвърди се напълно характеристиката на Ленинъ: „Ние живѣемъ въ епохата на войни и революции. Ние живѣемъ въ епохата на умирающия капитализъмъ“.

Г. г. народни представители! Балканскиятъ държави водятъ сѣщо своя самостоятелна империалистическа политика. Обаче тѣхната слабостъ ги принуждава да търсятъ подкрепата ту на една, ту на друга отъ голѣмитъ империалистически държави и групировки.

Балканитъ винаги сѣ били обектъ за експлоатация на голѣмитъ държави. Географическото имъ положение — разположени на „голѣмия английски пътъ“ за Индия, на пътя за Близкия и Далеченъ изтокъ съ Цариградъ и Дарданелитъ, . . .

А. Кантарджиевъ (д): Отживѣ времето си тая теория.

Т. Бошнаковъ (з): Тѣй както се мѣчи Москва да завладѣе чрезъ васъ България.

П. Напетовъ (раб): . . . тѣ сѣ привличали погледитъ на всички завоеватели, на всички голѣми империалистически държави — въ миналото и днесъ.

Преди свѣтовната война на Балканитъ се борѣха главно две влияния — това на Руската и Австро-унгарската империи. Русия искаше Цариградъ, а Австро-Унгария се стремѣше да вземе Солунъ.

Но тука се сблъскаха интереси, и то не по-малки, и на Англия и на Германия. Последната искаше да си създаде свой пътъ презъ Балканитъ, презъ Багдатската желѣзница, за Индийския океанъ, паралеленъ на „голѣмия английски пътъ“ презъ Сръбиземното море, съ което сериозно заплашваше английскитъ интереси. Днесъ на Балканитъ се борятъ главно Франция и Италия. Австро-Унгария изчезна, а

октомврийската революция тури край веднѣжъ завинаги на империалистическата политика на царска Русия.

Франция днесъ е международниятъ банкеръ. Тя е и международенъ жандармъ на мѣстото на царска Русия. Тя има като васали Югославия, Полша, Чехославия, Ромъния, подъ които пышкатъ въ национално потисничество: украинци, нѣмци, бѣлоруси, хървати, словенци, македонци, словаци, българи.

Д. Дрънски (д): И руситъ барабаръ.

П. Напетовъ (раб): Франция се стреми да сгруппира колкото е възможно повече държави около себе си, за да запази мирнитъ договори, статуквото, да запази своята хегемония въ Европа, която и Англия бѣ принудена да ѝ признае и да подготви антисъветската война. . . .

С. Йовевъ (д): Петко! Когато има точка, се спри!

П. Напетовъ (раб): . . . на която тя е главниятъ организаторъ. Съ идеитъ си, като „Паневропа“, „Дунавски блокъ“ и пр., точно това тя преследва.

Срещу Франция на Балканитъ стои Италия, която сѣщо нѣма нищо противъ антисъветската война, но тя има голѣми противоречия съ Франция въ Сръбиземното море, за африканскитъ колонии, за пазаритъ и сфери на влияния на Близкия изтокъ. Италия използва противоречията между Англия и Франция въ Сръбиземното море и лавира. Италия получи най-малко отъ войната и е недоволна отъ мирнитъ договори. Тя търси да сгруппира всички недоволни, за да предизвика ревизия на договоритъ въ своя полза, като търси компенсации и на Балканитъ — Албания, Македония съ Солунъ. На тая вѣдница сѣ се уловили македонскитъ върховисти, безъ да държатъ смѣтка, че тя, Италия, не е разрешила националния въпросъ въ собственитъ си граници. Италианскитъ професори вече теоритизиратъ, че Македония е населена съ албанци, т. е. тя е за ново преразпредѣление, ново робство за балканскитъ народи. Срещу домогванията на Франция за „Паневропа“, за „Дунавски блокъ“ и пр. Италия прави усилия да създаде, тѣй наречения троенъ съюзъ отъ Турция, Гърция и България, подъ патронажа на Италия.

Въ външната политика на българската буржоазия се борятъ две ориентации — французка и италианска. . .

Д. Дрънски (д): Отъ ваша страна руска.

П. Напетовъ (раб): . . . като не е въ състояние съ собствени сили да осъществи империалистическитъ си цели, българската буржоазия търси бора въ нѣкоя отъ голѣмитъ империалистически сили. Казахъ и подчертавамъ, че цѣлата външна политика на българската буржоазия бѣше и днесъ е типична империалистическа, каквато е и политиката и на сръбската, и на гръцката, и на ромънската буржоазии.

Идеалътъ на българската буржоазия бѣше „Санъ-Стефанска България“ — отъ Бѣло море до Дунавъ и отъ Черно до Адриатическо, и главно Македония съ Солунъ и Солунската митница, разбира се! Но за тѣя територии претендира и сръбската, и гръцката, и турската, а и ромънската буржоазии, като всѣка отъ тѣхъ изтъква свои национални мотиви, задъ които се прикриватъ истинскитъ мотиви — да завладѣятъ територии, пазари, народъ, който да експлоатиратъ.

Българската империалистична външна политика е богата и съ най-долнопробни, подкупнически афери. И азъ ще ви напомня само за една отъ хилядитъ такива. Въ 1913 г. не другъ, а Царъ Фердинандъ обвини д-ръ Даневъ, че продалъ България на Русия за единъ милионъ рубли.

Но на 11 мартъ 1917 г. отъ тази трибуна се изнесоха документи, открити въ Петроградъ, въ тайната царска архива отъ Кръстю Раковски, манелитѣтъ и моралитѣтъ на който мнозина отъ васъ познаватъ, че царъ Фердинандъ билъ подкупенъ съ 3.000.000 златни франка — още на 2 септемврий 1912 г. е получилъ сумата. На 17 септемврий 1912 г. се обяви мобилизацията, а на 5 октомврий сѣщата година войната съ Турция. Царъ Фердинандъ получава 3.000.000 златни франка за дѣлежа на Македония. Народнишкиятъ министъръ Теодоръ Теодоровъ е посрѣдникъ — преговарялъ съ Нехлюдовъ. Нехлюдовъ пише до Нератовъ — началникъ на тайната канцелария.

Д. Дрънски (д): Ами ролята на Парзусъ, вашъ приятель, каква е?

П. Напетовъ (раб): Въ името на българската империалистическа политика избихте въ Балканската война

75 хиляди, а в Европейската война — 105 хиляди души. Разорихте народа, но изпълнихте банките.

Ето политиката на капитала. (Ржкоплъскания от работниците) За интересът на същия този капитал, буржоазията направи преврата на 9 юний и изби други 30 хиляди работници и селяни. Ето вашият национализъм! Ето как българската буржоазия води войните за обединението на българското племе, за освобождението на брата-роб, на Македония. И не е ли истина, че, по инициативата на българската „патриотична“ буржоазия, в 1912 г. биде сключен тайният съюз за подълбата на Македония между сръбската, българската и гръцката буржоазии, също тъй, както се делят африканските колонии от Франция и другите империалистически държави? И не е ли това най-доброто доказателство, че не за освобождение на „братята роби“ се водиха войните, а за завоевания на нови територии, населения и пазари?

По пътя на тая империалистическа политика, българската буржоазия води две катастрофални войни — Балканската и Общоевропейската. Освен хилядите убити, сакати и сираци, тя бѣ довела до пълно погубване на националната независимост на страната. В края на Европейската война България бѣ превърната фактически в германска колония и такава щѣше да остане, ако германският империализъм победѣше.

Д. Дрънски (д): Вашият приятел Парвус тикна България тамъ.

П. Напетовъ (раб): Вашата империалистическа политика.

Д. Дрънски (д): Вашият Парвус докара тая работа.

П. Напетовъ (раб): Следъ победата на Съглашението, ако днесъ в Русия управляваше буржоазията — вашият класови братя — България щѣше да бѣде наистина „Задунайска губерния“, ...

Д. Дрънски (д): А днесъ искате да я направите съветска република.

Т. Бошнаковъ (з): А сега се мъчите да я правите Задунайска република.

П. Напетовъ (раб): ... защото руският монархизъм и руската буржоазия участваха в войната — името на своите завоевателни цели, а първата от тях бѣше Цариград и Дарданелите, а победена и малка България е хиндерландът имъ.

Независимостта на България бѣше спасена не от умната политика на нашата буржоазия, а от руската и германската революции.

Н. Захариевъ (з): Тодоръ Павловъ му е написал речта.

П. Напетовъ (раб): Но и следъ тъй катастрофалните войни, българската буржоазия запази империалистически си апетити. Тя се готви за нови авантюри.

Българската буржоазия има много противоречия съ другите балкански буржоазии и тѣ сж достатъчен поводъ за война, безразлично отъ кого ще бѣде предизвикана, още повече като се има предъ видъ вмѣшателството на голѣмитѣ държави — на Италия, на Франция и др.

Съ Гърция ние сме в митническа война. Съ Югославия — в най-обтегнати отношения. Неотдавна Маринковичъ заплашваше съ окупация, по японски.

Националният въпросъ. Разрешението на националния въпросъ е невъзможно по пътя на досегашната националистическа, завоевателна, империалистическа политика. Дветѣ войни, които водихме, не само не разрешиха националния въпросъ, а още повече го изостриха, нови маси паднаха подъ национално робство — Добруджа и Западните покрайнини.

Новата империалистическа война ще има за целъ пробване на нови народи и увѣковчаване робството на потиснатите националности в Европа, на Балканите и в свѣта. Тия потиснати националности се борятъ противъ своя поробител — империализмътъ. В тая борба тѣ намиратъ подкрепата само на главния врагъ на империализма — работническата класа и С. С. С. Р.

Г. Енчевъ (з): Това все по външната политика на България ли е?

П. Напетовъ (раб): Все по-ясно става, че националното робство ще бѣде премахнато и ще бѣде осигурено правото на народите свободно да се определят, само когато бѣде съборенъ империализмътъ, а той ще бѣде съборенъ само чрезъ единната борба на социално-национално потиснатите. (Ржкоплъскания от работниците)

На вашата националистическа, завоевателна политика, прикривана съ маската за „национално обединение“, ние противопоставяме самоопредѣляне на народите, Балканската социалистическа федерация!

Но противоречията на балканските буржоазии нѣма да попрѣчатъ за участието имъ общо в антисъветската война срещу общия имъ класовъ врагъ. Балканските империалистически буржоазии ще се опитатъ да примирятъ временно противоречията помежду си за смѣтка на С. С. С. Р., още повече, че за това днесъ здраво натиска Франция. Аналогиченъ примѣръ имаме съ Балканската война, която се води противъ общия врагъ Турция, а следъ това между съюзниците за подълбата на плъчката.

Така и става в действителност, Югославия и Ромъния, французки васали, сж готови да водятъ война противъ С. С. С. Р., за да запазятъ заграбените територии и за нови грабежи. Българската буржоазия също е готова да влѣзе в тоя блокъ — въпросътъ е само до цената, срещу която ще заложимъ кръвта и костите на трудящите се.

Г. г. народни представители! Не само тукъ никой отъ васъ не вдига гласъ на протестъ срещу започналата се война, не само никой тукъ не признава усилената техническа, дипломатическа и идеологическа подготовка на антисъветската война, начело съ Франция и търсенето мѣсто в тая война и на България, но напротивъ прави се опитъ да се отрече това, но съ голи и нищо значещи приказки.

Правителственият депутатъ г. проф. Геновъ — приятно ми е, че е тукъ, нека слуша — на два пъти отъ това мѣсто (Сочи трибуната) се опитва да ни убеждава, че нѣма такова нѣщо. Той ни цитира нѣкакъвъ съветски бюджетъ и изкарва, че Съветска Русия е втората следъ Франция милитаристична страна в свѣта. Можемъ да поспоримъ съ г. Геновъ, ако обича, но нѣмаме време.

Г. Енчевъ (з): Ама безъ книга. Желанието на г. професора написано ли е тамъ? (Сочи бележитъ му)

П. Напетовъ (раб): Хемъ ще му отговоря съ негови собствени данни, но другъ пътъ, понеже сега нѣмамъ време и затова сега само заявявамъ, че той много извърта и то съзнателно.

В. Мариновъ (д): Дай сега данните, Петко.

Д. Дрънски (д): Недей се ангажирва въ работи, за които нѣмашъ понятие.

П. Напетовъ (раб): България, казва той, е разоржжена и, следователно, „дума не може да става, че България щѣла да служи като база за една воинствена политика противъ Съветска Русия“. Това било споредъ него не само неосправданно съ нищо, но и едно дѣло „позорно за ония, които го говорятъ, защото излагатъ своето отечество“.

Г. П. Геновъ (р): Да, защото да клеветите България, че се е въоръжавала, е позорно дѣло. Трѣбва да знаете, че сте преди всичко българи.

В. Мариновъ (д): Той отрича, че е българинъ, той е московецъ.

П. Напетовъ (раб): Той ни пита: „Ако това е вѣрно, защо на България не позволяватъ да увеличи нито съ единъ войникъ армията си?“ Както виждате, страшни обвинения, но не аргументирани. На тия голи приказки ние противопоставяме фактите.

Д. Дрънски (д): Факта на руското въоръжение.

Г. П. Геновъ (р): Кое то расте всѣка година.

П. Напетовъ (раб): „Трѣбва да се съжалева, казва той, че трибуната на Народното събрание се използва отъ хора свършено некомпетентни...“

Отъ мнозинството: Bravo! (Смѣхъ и ржкоплъскания)

П. Напетовъ (раб): „... и даже съвсемъ невежи“.

Д. Дрънски (д): Слизайте тогава отъ трибуната.

П. Напетовъ (раб): Като връщамъ тѣзи думи къмъ автора имъ, проф. Геновъ, азъ има да прибавя: и съвсемъ недобросъвестни.

Г. Енчевъ (з): Кой авторъ? На това, което ти е написано ли?

П. Напетовъ (раб): Искамъ една минута време да докажа характеристиката за професоръ Геновъ.

Г. Геновъ въ речта си по бюджета говори за съветското земледѣлие, като ни дава данни, че обработваемата земя била 29 милиона хектара преди войната. . . .

Г. П. Геновъ (р): Да. Земледѣлскиятъ институтъ въ Римъ съобщава това, не го казвамъ азъ.

П. Напетовъ (раб): . . . спаднала въ 1924 г. на 17 милиона хектара, . . .

Г. П. Геновъ (р): Така.

П. Напетовъ (раб): . . . и сега чакъ наново се добляжава до довоенното ниво — 29 милиона хектара.

Г. П. Геновъ (р): Точно така.

П. Напетовъ (раб): Никога Русия не е била и не може да бжде съ такава засѣта площъ.

Г. П. Геновъ (р): Защо? Това сж официални сведения отъ Обществото на народитѣ.

П. Напетовъ (раб): Даже за единъ професоръ такова невежество е прѣко мѣрката. Но тукъ има не само невежество, а и недобросъвестностъ, но въ българския Парламентъ всичко противъ Съветска Русия е позволено. Ето какви сж даннитѣ, г. професоре!

Председателстващъ Н. Шоновъ: Г. Напетовъ! Може ли единъ депутатъ да говори така за единъ свой колега?

П. Напетовъ (раб): Той сжщото и повече даже говори за насъ. Ще цитирамъ отъ дневницитѣ на Народното събрание какво той говори за насъ.

Председателстващъ Н. Шоновъ: Той никога не е говорилъ така.

Д. Дрънски (д): За манталитета на Петко Напетовъ е позволено.

Председателстващъ Н. Шоновъ: (Къмъ П. Напетовъ) Азъ Ви поканвамъ да си отеглите думата. Некоректно е. Иначе ще Ви отнема думата. Ще Ви науча да говорите.

Н. Захариевъ (з): Г. председателю! Така е въ написаната му речъ!

П. Напетовъ (раб): Добре, оттеглямъ си я.

Г. Енчевъ (з): Г. професорътъ не се сѣта обиденъ.

Д. Дрънски (д): Авторското право чие е, г. Напетовъ? Който го е написалъ, той ще отговаря, а не ти.

Председателстващъ Н. Шоновъ: Г. г. народни представители! Понеже часътъ е вече 8, моля да се съгласите да продължимъ заседанието, докато свърши ораторътъ.

Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

П. Напетовъ (раб): Ето какви сж даннитѣ, г. професоре — да се поучите отъ единъ работникъ: засѣта площъ въ Съветска Русия презъ 1909 г. — 113 милиона хектара, а въ 1932 г. — 144 милиона хектара.

Г. П. Геновъ (р): Тѣ сж Ваши сведения. Не сж на Земедѣлския институтъ въ Римъ.

П. Напетовъ (раб): Отъ 144 милиона хектара засѣта площъ въ 1932 г. 108 или 79.4% сж на кохозитѣ, 14 милиона хектара или 9.7% на совхозитѣ и 22 милиона или 9.9% на единичнитѣ стопанства.

Г. П. Геновъ (р): Това сж Ваши произволни сведения.

П. Напетовъ (раб): Въ речта на професоръ Геновъ намираме едно обяснение на развитието на руската рево-

люция: 150 души и една госпожица завзели Москва, въ която имало 30.000 офицери въ отпускъ — обяснение, което надали може да намѣри равно на себе си въ свѣтовната реакционна антисъветска литература по. . .

Г. П. Геновъ (р): По?

П. Напетовъ (раб): . . . кажете го Вие, азъ нѣмамъ дума. (Смѣхъ)

Д. Долбински (з): Каквото е написано тамъ? (Сочи бележитѣ му)

П. Напетовъ (раб): Ето съ какви бабини деветини г. професорътъ занимава единъ Парламентъ, когато говори по бюджета — той, който съветва насъ да не се отклоняваме отъ дневния редъ и плаче за престижа на българския Парламентъ, за достойнството на народния представителъ. И, разбира се, той използва, а то най-недобросъвестно, трибуна на Народното събрание за свои агитационни цели. Той добре проучва въпроситѣ. Намѣрили сте село безъ кучета, та сте тръгнали безъ тояга, г. професоре.

Сега две думи за съветския воененъ бюджетъ. Ще ви дамъ по-нови и по-голямъ цифри отъ ония на г. Генова, не за 1928 или за 1931 г., а за 1932 г. Общиятъ дѣлжавенъ бюджетъ на Съветския съюзъ за 1932 г. е 27 милиарда 500 милиона рубли, а за военното и морското дѣло — 1.278.000.000 рубли и за специални войски — 118 милиона рубли.

Г. П. Геновъ (р): По двата бюджета 3 милиарда рубли — за финансовия планъ и по бюджета на Съветския съюзъ.

П. Напетовъ (раб): Много повече отъ Вашата цифра. Общо за военния бюджетъ 1 милиардъ 396 милиона рубли. И г. професорътъ сравнява този бюджетъ съ българския, който е 1 милиардъ и 30 милиона лева, но той избѣгна да направи процентно сравнение. А България има 100.000 кв. км. територия и 6 милиона население, когато Съветскиятъ съюзъ има 21 милиона кв. километра територия и 160 милиона души население и е заобиколена отъредъ съ враждебни капиталистически държави. Процентно военниятъ бюджетъ на Съветския съюзъ е по-малко отъ 5% отъ общия бюджетъ, а военниятъ бюджетъ на България е почти 18% или относително почти 4 пѣти по-голямъ отъ съветския.

Съветскиятъ бюджетъ не е консомативенъ като българския, като французския и като другитѣ буржоазни бюджети. Той не се употребява за дългове и репарации, които въ нашия български бюджетъ държатъ 40%, не се употребява за монархизмъ, за черкви и за голѣми заплати на министри, на депутати, на владци и на висши бюрократи. Ето какъвъ е, напр., французскиятъ бюджетъ — слушайте, г. Геновъ. На всѣки 100 франка се падатъ 48 франка за дългове и пенсия, 23 франка за войска, 8 франка за полиция и администрация, или 80% отъ бюджета отива за дългове, войска, полиция и администрация.

Председателстващъ Н. Шоновъ: Г. Напетовъ! Говорете по бюджета на Министерството на външнитѣ работи. Сега не разискваме бюджета на Русия. Изглежда, че Вие познавате Русия по-добре отъ България. Поканвамъ Ви отново да говорите по бюджета на българското Министерство на външнитѣ работи.

П. Напетовъ (раб): Говоря за французския бюджетъ. Ще говоря и за България. — За стопански цели въ французския бюджетъ се падатъ по 9 франка на всѣки 100 франка. А въ съветския? Отъ 27 милиарда рубли, повече отъ 20 милиарда сж за народното стопанство — почти 80%. За социални и културни нужди се харчатъ 1 милиардъ и половина или надъ 5%. Освенъ това отдѣлнитѣ републики за социални и културни мѣроприятия и обществени осигуровки си иматъ отдѣлни бюджети — близо 8 милиарда рубли. Съветскиятъ бюджетъ се употребява за нуждитѣ на маситѣ: за социалистическо строителство преди всичко, следъ това за социални и културни мѣроприятия, за подобрене живота на маситѣ и най-после за самоотбрана на работническо-селската държава.

Но кой е за милитаризма и за войната, това най-добре се видѣ въ Женевската конференция за разоръжаване, гдето съветскиятъ предложени за всеобщо разоръжение, както и предложението за частично разоръжение, се отхвърлиха отъ всички империалистически държави, въ това число и отъ българската делегация. Извъртанятия и фалшификации не ловятъ дикитѣ, г. професоре.

Г. П. Генов (р): „Дикиш“ не е руска дума — турска е.

П. Напетов (раб): Да видим по-нататък какво още говорят фактите. Ние имаме сключен мир с Съветския съюз, и ето че 14 години българската буржоазия не само не влиза в търговски и дипломатически връзки с тая съседна и велика държава, въпреки че стопанството ни понася милиарди загуби, но тя се държи крайно враждебно и предизвикателно към Съветския съюз. Какъ ще ни обясни г. професорът по международно право тоя огромен факт в международните отношения?

Приказките ви, че сте били „толерантни“, „коректни“, че сте „уважавали руския суверенитет“, и че искате и той да уважава нашия — да не изпраща свои агенти в България и пр. Кой, къде?

Пет пари не струват тия фрази пред фактите.

Г. П. Генов (р): Вие сте причина да не могат да се възстановят отношенията ни с Русия.

Г. Костов (раб): Професорска логика!

Г. П. Генов (р): Не е професорска логика, а една истина.

П. Напетов (раб): Много остарели и изтъркани са тѣзи Ваши приказки. Всички империалисти ги приказват, всички се оплакват и при все това повечето от тия държави са в редовни търговски и дипломатически връзки. Това са приказки без всяко значение; другаде е обяснението за поведението на българската буржоазия към С. С. С. Р., но това обяснение не вие, ние ще го изнесем. И не само че нѣмаме търговски и дипломатически връзки с С. С. С. Р., но народоблокарското правителство заявява открито, че нѣма никакви намерения да влѣзе в такива — изявленията на г. Малинов, на г. Мушанов, на г. Стефанов, дадени все в чуждата преса, за успокоение на банкерите, разбира се. Малинов заяви, че България последна ще влѣзе в търговски и дипломатически връзки с С. С. С. Р.; Мушанов — „за сега нѣмаме никакви намерения да подновяваме търговските сношения с С. С. С. Р.“, но той хитрува по бай Ганювски и казва още: „Обаче не ще погрѣчим на никоя частна инициатива, която цели да възобнови търговски връзки с тая страна“. — „Частна инициатива“ ли? Търговски връзки с С. С. С. Р.? Не е г. Мушанов да не знае, че таква България никога нѣма да получи от С. С. С. Р., без дипломатически. Защото С. С. С. Р. знае отлично, че с търговски връзки той ще ни прави благодарения, че преди всичко вие ще използвате това — българската буржоазия ще го използва — а това той не може да направи без и най-малката компенсация — поне дипломатически връзки. На такава чурук дѣска С. С. С. Р. никога не ще стѣпи.

Но най-интересни са изявленията на г. министър Стефанов, доверашен голѣм ратник за възстановяване на търговските връзки. Когато се връща от странство, той прави следните изявления: „Възстановяването на стопанските отношения между Съветска Русия и България живо се следи от чуждите държави, особено от тия, които мислят, че тѣхният внос в Русия евентуално би бил застрашен от вносната търговия на България. На първо мѣсто стоят Чехословашко, Италия и други, които внасят платове и тютюни в Съветска Русия, т. е. таква артикули, които и България би могла да изнася в Русия“.

Министър Стефанов е заявил, „че засега не желае да се занимава с каквото и да било възстановяване на стопанските отношения между Русия и България“. И се чуди човѣкъ, това министър на България ли е, или на Чехославия и Италия — не ща да го цитирам по-нататък: в тоя дух са по-нататъшните му изявления.

Г. Енчев (з): Ами ти сега депутат на България ли си или на Съветска Русия?

П. Напетов (раб): Първата работа на деветоюнското правителство на финансовия капитал бѣ да изгони представителя на съветския Червен кръст. И оттогава България е поставена под икономическа блокада от страна на С. С. С. Р.

Това ли са „коректните“ ви и „толерантни“ отношения? И пазене на суверенитет ли е това?

А превратът, който се подготви в 1922 г. — в времето на земеделското управление — от генерал Вран-

гелъ против земеделското правителство, в който участваха и демократи, и народници, и радикали и всички други буржоазни партии...

И. п. Рачев (з): Тогава и вие се готвѣхте за преврат.

Т. Бошняков (з): Ако не бѣха направили тѣ преврат, вие се готвѣхте да го направите.

П. Напетов (раб): ... при условие, че България ще бѣде зона за война против С. С. С. Р., но който бѣ разкрит и осуетен от земеделското правителство, за да стане нѣколко месеца по-късно на 9 юний?

Ами посещенията и сближенията с Ромъния, която заграби българска Добруджа и съветска Бесарабия, която е на първата линия в антисъветската война? Има ли политически замисъл против друга държава и към коя аджеба? Азъ ще дамъ думата на официоза на Полското военно министерство в „Полска Збройна“ от 1 май. В нея статия авторътъ изтъква следното: „Съ голѣма правдоподобност може да се твърди, че при единъ въоръженъ конфликтъ между Ромъния и Съветите, ромънската флота в Черно-море не би могла да осигури свободата на движението и свободата на движението и сигурността на морските си транспорти презъ това море, а отъ това следва, че връзката между Ромъния и Франция по море би била тѣрде много застрашена или дори съвсемъ скъсана“.

Г. П. Генов (р): Българската флота ще помогне тогава на Ромъния!

П. Напетов (раб): „Мостътъ на Дунав и приятелството на България ще създадат за Ромъния най-сигурния и най-късия пътъ за Егейското и Средиземното море и ще обезпечатъ вноса и износа за Ромъния на произведения и материали, независимо отъ несигурния пътъ презъ Черно-море и протоците“.

„Като имамъ предъ видъ“ — заключава г. Барбаръ, авторътъ на тази статия — „всички изложени доводи, намирамъ, че едно споразумение в тоя отношение между Полша, Ромъния и България е неминуемо, тъй като въпросниятъ мостъ ще осигури за Полша и Ромъния голѣми изгоди“.

По-нататък. Какво говори желанието на българската буржоазия да влѣзе в ръководения от Франция, в проектъ, Дунавски блокъ — разбрай антисъветски блокъ?

Присъединението на нашата делегация в Женева къмъ френското предложение за образуване на международна армия за пазене мирните договори, статуквото, и отхвърлянето на съветските предложения за всеобщо и частично разоръжение, които са най-износни за българския трудящ се народъ, какво ни показва? И още единъ въпрос. Не е ли Франция организаторътъ на антисъветската война, съюзницата на Полша, на Югославия, на Ромъния, на Япония? Не се ли стреми тя да организира всички почти западни и източни държави противъ С. С. С. Р.? И г. Генов, и народоблокарското правителство не се ли ориентиратъ все по-решително къмъ Франция?

Не е г. Генов да не знае, че когато руските войници сложиха оръжието в войната и обявиха: „Миръ безъ анексии, безъ обезщетения и самоопредѣляне на народите“, не другъ, а българската буржоазия, в лицето на тогавашното Радословово правителство, ведно съ Кайзеръ Вилхелмъ, обявиха война на С. С. С. Р. и нахлуха въ нейните територии чакъ до Кавказъ. Империалистична ли е или не тая политика на българската буржоазия, г. Генов?

А по-после, когато французиятъ и английскиятъ империализъмъ се притече на помощ на руската буржоазия и организира и финансира бандитъ на Колчакъ, Деникинъ, Юденичъ, Врангелъ, българската буржоазия, в лицето на правителството на Теодоръ Теодоровъ, Янко Сакъзовъ, Пастуховъ, Джидровъ, пращаше оръжие на генералъ Деникинъ.

България веднѣжъ бѣше военна база и етапна област на съглашението противъ руските работници и селяни.

Българската буржоазия пакъ се готви за такава, като залага кръвта на трудящите се маси.

Ето кое е предателско и позорно отъ гледна точка на интереситъ на работниците и трудящите се маси, а не нашитъ разобличения и разкрития на тайната ви дипломация, на политиката на управляващия днес финансовъ капиталъ.

За да прикрие подготовката на българската буржоазия за участието ѝ в антисъветската войната, г. Генов се лъже на това, че армията ни не била увеличена нито с един войник. Но даже да бъде така — а то не е така, защото фактически, макар и мълчешката, доста отстъпки са направени в това отношение — то би означавало само, че още не е уговорена окончателно цената. Но че буржоазията върви именно по този път — чрез хвърляне на българския народ в антисъветската война да се издействува разрешение за по-голяма армия, нужна ѝ за целите на империалистическата политика в бъдеще, и да изтръгне и други отстъпки за империалистическите си апетити, в това няма никакво съмнение. Наистина България не може да присъедини непосредствено съветски територии, но тя очаква компенсация от Румъния и от другите си съседи, очаква заеми и облекчения по репарациите и дълговете. Освен това тя счита, че събарянето на С. С. С. Р. ще се закрепни и нейното класово господство в страната.

А организаторите на антисъветския поход са заинтересовани да увеличат и България в войната, защото имат нужда от топовно месо и защото с външно географическо положение България може да послужи като важна военна база срещу С. С. С. Р.

Тази именно империалистическа политика на българската буржоазия вързва българския трудещ се народ в двете катастрофални войни — балканската и общоевропейската, от които останаха около 200 хиляди убити и много повече сакати и сираци, трудещият се народ е натоварен с грамадната тежест на военни дългове и репарации от 27 милиарда лева, с годишни погашения от 2.300.000.000 л., което прави, както вече казах, 40% от държавния бюджет.

Но не само защото тези войни са катастрофални ние обвиняваме буржоазията. Ние твърдим, че и да бъде победила България, трудещият се маси нищо не щяха да спечелат. Погледнете на „велика“ Сърбия, „велика“ Румъния, „велика“ Гърция. Как са там трудещите се маси? Тъ са тъй зле, както и нашите. От войната трупамиллиони само буржоазията, а трудещите дават само жертвите и търпят неописуеми страдания, които продължават и 20 години след свършването ѝ. Каква полза щеше да има българският работник и трудещ се селянин, ако беше се реализирала дори Сан-Стефанска България, пък даже с Цариград? Полза от това щеше да има само буржоазията, само капиталът, а трудещият се щеше да бждат в същото положение, както това е днес в „велика“ Сърбия, в Гърция, в Румъния и други държави, както четем в вашите собствени вестници, че сръбският народ е стигнал до просешка тояга, че в Гърция положението било неудържимо.

Г. П. Генов (р): Както в Русия.

К. Русинов (раб): Слабо се чува.

Г. П. Генов (р): Силно се чува, но на вас не се чува. По-голям е гласът в Русия, от всякъде другаде.

П. Напетов (раб): Стига сте разпространявали тая легенда, че нещастieto на българския трудещ се народ произлязло от загубването на войната. Еднакви са страданията и от загубената и от спечелената война за трудещите се, върпки че при последната се вземат репарации, които, обаче, отиват в бездънните джобове на буржоазията.

К. Русинов (раб): (Към Г. П. Генов) Слушай какво ти говори човкът!

Г. П. Генов (р): Слушам, но клиширани работи не могат да се слушат.

П. Напетов (раб): Работниците и трудещите се селяни не са поразени въобще, не са против всяка война. Ние сме против всяка завоевателна, империалистическа война. Обаче работниците и бедните селяни са ентусиазъм поддържат една война, когато тя ще се води от една тяхна власт в защита на тяхната държава. Тогава ние ще бъдем защитници на отечеството, но на нашето, пролетарското отечество... (Ржкопльскания от работниците)

Г. П. Генов (р): Нали няма отечество?

П. Напетов (раб): ... и ще знаем добре да го задитим! Но когато войните се водят от буржоазията,

ние издигаме лозунг: превръщане войната в война за събаряне на империализма.

Председателстващ Н. Шопов: (Звъни)

П. Напетов (раб): Тежестите на репарациите и военните дългове падат изключително на гърба на трудещите се. Буржоазията не плаща нито сантим. И заради това трудещите се започнаха първа борбата против репарациите. Още в 1919 г., в деня на подписването на мирния договор от Александър Стамболийски и Теодор Теодоров, Българската комунистическа партия тогава устрои демонстрации и митинги, които правителството разгони, защитавайки договорите и репарациите.

Г. П. Генов (р): Да, защото иначе България щеше да изпита същото, което изпита Унгария при Бела Кун.

П. Напетов (раб): Буржоазията и социал-фашистите се преструват, че водят борба против репарациите, старайки се да отвлечат вниманието на масите от своята вина за катастрофалното положение, но те не смътат да се обявяват за спиране на плащанията по репарациите и дълговете, а искат споразумение с империалистите, което ще издъбе из носа на народа, защото това споразумение ще се постигне с цената на кръвта на българския трудещ се народ, който ще бжде хвърлен в новата война.

Българският земеделски народен съюз, в лицето на неговите водачи също активно участва в подготовката на империалистическата война. Речите на Гичев и на Вергил Димов са доказателство за това

Г. Енчев (з): А-а-а!

П. Напетов (раб): Трудещите се маси в България имат огромни икономически и политически интереси с Съюза на съветските социалистически републики. Съюзът на съветските социалистически републики днес вече не е изостанала аграрна страна, а една индустриално-аграрна страна с най-нова техника и организация. Нейната социалистическа система доказва своите превъзходства пред капиталистическата и икономическа система.

Г. П. Генов (р): Но никой не ѝ върва на Запад.

П. Напетов (раб): Съюзът на съветските социалистически републики заемат вече второ място в света по своето индустриално развитие и скоро ще изпреварят и Съединените американски щати.

Г. Енчев (з): Да, в твоята глава.

Г. П. Генов (р): В твоето въображение.

П. Напетов (раб): Г. Генов! Вие четете „Берлинер Тагесблат“ и сигурно знаете от там, че през 1928 г. Съветска Русия участва в световната индустрия с 5,5%, а през 1931 г. — с 12%. Това е според сведенията на германския институт за конюнктурни изследвания. Съюзът на съветските републики по своето производство стои непосредствено до Америка,...

Г. П. Генов (р): Мизерствува.

П. Напетов (раб): ... а в близките години ще изпревари и Америка, както вече я изпревари в развитието на много индустрии, като локомотивното производство и др.; но нямам много време да говоря на тая тема.

Председателстващ Н. Шопов: (Звъни) Не говорите по бюджета на Съветска Русия, а по бюджета на българската държава.

П. Напетов (раб): Минавам на въпроса.

Председателстващ Н. Шопов: Кога ще минавате? Отнемам Ви думата.

Г. П. Генов (р): Той още не е говорил за България.

Председателстващ Н. Шопов: Давам Ви още 5 минути.

Г. П. Генов (р): Той говори досега за Съветска Русия. Не му остана време да говори за България.

П. Напетовъ (раб): Въ Съюза на съветските социалистически републики нѣма криза. Той представлява най-добриятъ пазаръ за много наши произведения... — (Къмъ председателя) Чувате ли, за България говоря. (Смѣхъ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Чувамъ, но съобразявайте се съ времето. Вие не говорите по бюджета.

Г. Енчевъ (з): Той почна да прави мили очи.

П. Напетовъ (раб): ... Съветскиятъ съюзъ може да ни бѣде доставчикъ на свои стоки, които, всеизвестно е, че конкуриратъ и по цена, и по качество. Но финансовиятъ капиталъ у насъ нѣма смѣтка въ всичко това, той е свързанъ съ западния капиталъ, той трепери отъ страхъ за своето господство отъ болшевишкото влияние, той следва своята империалистическа политика, рѣка за рѣка съ западните империалисти и не ще да чуе за търговски или дипломатически връзки съ Съюза на съветските социалистически републики. Съветска Русия води решителна борба противъ договоритъ за миръ и противъ Версайската система — тя ги отрича изцѣло.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: По-високо чети.

П. Напетовъ (раб): Има ли интересъ отъ това българскиятъ трудящъ се народъ? Съветскиятъ съюзъ е за унищожение на дълговетъ и репарациитъ къмъ международния банковъ капиталъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Оставете Съветския съюзъ! Какво ни говорите за него? Говорете за България!

В. Мариновъ (д): Но нали Съветскиятъ съюзъ ще му плати за тая речъ. Защо да не говори?

П. Напетовъ (раб): И не само на думи. Съветска Русия опрости дълговетъ на много държави къмъ царизма, прости дълга и на България — 82 милиона златни лева, около 2½ милиарда лева.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Не Ви позволявамъ да говорите за Съветския съюзъ.

П. Напетовъ (раб): Но това е за България.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Свършете вече!

П. Напетовъ (раб): Ние имаме огромни политически и икономически интереси съ тая страна. Ето това застъпвамъ азъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Нищо не застъпвате. Вие отнемате времето на Парламента.

П. Напетовъ (раб): Никакво време не отнемамъ.

Съветскиятъ съюзъ е за самоопредѣленieto на народитъ, за пълна свобода на националнитъ малцинства, до правото имъ за отдѣляне.

Иматъ ли интересъ отъ тая политика на Съветския съюзъ македонци, тракийци, добруджанци? Да! И тѣ въ голѣмото си болшинство сж за нея.

Съветскиятъ съюзъ не води империалистическа политика. Отказа се публично отъ тайнитъ царски договори, които му даваха всевъзможни права надъ Персия, Туркестанъ, Монголия, Китай и пр. Но това, което е отъ най-голѣмо значение за насъ, то е, че Съветскиятъ съюзъ скъса договоритъ, които му даваха Цариградъ и Дарданелитъ. Русия бѣше въ Съгласението, което победи и ако тамъ, въ Русия, управляваше буржоазията, Цариградъ щѣше да бѣде нейнъ, а България щѣше да бѣде „Задунайская губерния“. Октомврийската революция спаси независимостта на Турция. Съветскиятъ съюзъ води най-решителна и последователна политика на миръ съ всички народи. И на дѣло показа, че не води завоевателна, империалистическа политика. Погледнете на отношенията на Съветския съюзъ къмъ Турция. Той не следва вѣковната политика на царска Русия за Цариградъ; напротивъ, когато гърцитъ бѣха предъ Ангора, а Съгласението въ Цариградъ, тогава единствено Съветскиятъ съюзъ се притече на помощъ — не само морално, но и материално — на Турция. Днесъ той помага и икономически на Турция. Днесъ той прави заеми — отпущна 16 милиона турски лири за индустриализирането на Турция.

Когато въ 1929 г. червената армия разби китайскитъ генерали и пѣхътъ ѝ бѣ откритъ за Харбинъ, Съветскиятъ

съюзъ не постѣпи като Япония днесъ; Съветскиятъ съюзъ не само не завладѣ Манджурия, но и не поиска никаква контрибуция отъ Китай, защото Съветскиятъ съюзъ знае, че контрибуциитъ плаща не буржоазията, а трудящитъ се. Такъвъ примѣръ нѣма въ историята на войнитъ.

Съветскиятъ съюзъ е не само за мира, но и противъ тайната дипломатия, въ кабинетитъ на която се уреждатъ войнитъ. Докато Франция, Полша, Япония и др. сключватъ тайни военни съюзи и конвенции, Съветскиятъ съюзъ сключва пактове за ненападение, за миръ и приятелство. До сега е сключилъ такива съ Германия, Полша, Италия, Турция, Персия, Китай, Авганистанъ, Литва, Финландия. Води преговори и съ Япония, но тя ги осуети. Води такива преговори дори и съ Ромъния, която заграби Бесарабия. Съветскиятъ съюзъ има една целъ — да изгради социализма въ своята страна — която задача поставя втората петилѣтка. Той нѣма нужда отъ чужди територии, нито се мѣси въ работитъ на чужди държави, никого не е нападналъ; той може и безъ армия, ако и другитъ се разорѣжатъ.

Г. П. Геновъ (р): Комунистическа конференция ли е тукъ, та приказвашъ само за Русия, или е български Парламентъ? Нищо не казващъ за България.

Х. Мариновъ (д): Петко не е българинъ, а е интернационалистъ.

П. Напетовъ (раб): Сега ще ви процитирамъ нѣщо отъ вашия вестникъ. „Знаме“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣма нужда. Заклучете!

Г. П. Геновъ (р): „Знаме“ сме го чели. Ако е нѣщо отъ Москва, тогава го прочетете.

П. Напетовъ (раб): В. „Знаме“ отъ 11 мартъ т. г. дава статия за военната петилѣтка и заключава: „На парада въ Москва, устроенъ по случай 14-годишнината отъ революцията, сж взели участие 2½ милиона войници и граждани. По своята стройностъ и ентузиазмъ, както военнитъ, така и всички граждани, мъже и жени, сж поразили военнитъ аташета и кореспонденти. Била е демонстрирана отъ всички готовността на червената армия да се бие за своята родина...“

Х. Мариновъ (д): Нали отричашъ, че Русия е военнелюбива!

П. Напетовъ (раб): Не отричамъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Моля Ви се, г. Напетовъ, отнемамъ Ви думата. Мина единъ часъ.

П. Напетовъ (раб): Г. председателю! На оратора преди менъ Вие позволихте да говори повече отъ опредѣленото му време.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нитъ една минута повече не Ви позволявамъ.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! Менѣ ми трѣбватъ още петъ минути, за да завърша.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. стенографитъ ще прекъснатъ да бележатъ. Въ 8¼ часа, г. Напетовъ, Вие отнемамъ думата, защото започнахте да говорите отъ 7¼ ч.

Министъръ С. Стефановъ: Нека завърши!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Председателството не позволява.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! На народния представител, който говори преди менъ, му се позволи половинъ часъ да говори повече.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Това е право на председателството и никой не може да се мѣси въ това отношение.

Министъръ С. Стефановъ: (Къмъ председателя) Нека завърши!

Председателстващъ Н. Шоповъ: Заклучете. Единъ часъ слушаеме тукъ само за Русия.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Г. г. стенографитъ няма да пишатъ нищо.

П. Напетовъ (раб): Но дали ще се стигне до новата свѣтвна империалистическа война, ще зависи твърде много и отъ свѣтовния пролетариатъ и трудящитъ се.

А. Бояджиевъ (раб): Кажете на стенографитъ да пишатъ!

П. Напетовъ (раб): На вашата политика на война ние противопоставяме политиката на мира, политиката на право за самоопредѣление на народитъ, включително и до отдѣляне, политиката за федерация на балканскитъ социалистически републики, противъ грабителскитъ мирни договори и версайската система, противъ репарациитъ и дълговетъ. И специално за Съветския съюзъ искаме незабавно търговски и дипломатически връзки, сключване пактъ за ненападение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: (Звъни) Свършвайте!

П. Напетовъ (раб): Свършвамъ. — Ние се обявяваме най-решително противъ предизвикателното държане спрямо Съветския съюзъ и противъ участието на българската буржоазия въ подготовката на антисъветската война. Искане приемане на съветскитъ предложения за пълно и частично разоръжение.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Свършете!

П. Напетовъ (раб): Ние изобличаваме воинствената, авантюристична политика на българската буржоазия и разкриваме предъ маситъ подготовката на общоимпериалистическата и антисъветска война, която непосредствено е надвиснала надъ главитъ ни. Ние зовеиъ маситъ на най-енергична борба противъ готвената война. Нова война по никой начинъ не бива да бжде допустната, а бжде ли тя, въпрѣки всичко, обявена, да се превърне въ война противъ империализма (Ржкопѣтскания отъ работницитъ)

Председателстваващ Н. Шоповъ: Постъпнѣ е отъ Министерството на финанситъ законопроектъ за облагане съ акцизъ на розовия цвѣтъ. Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г-да! Ще вдигнемъ сега заведеното.

Следващото заседание ще бжде утре съ днешенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за облагане съ акцизъ на розовия цвѣтъ.

Второ четене законопроектитъ:

2. За бюджета на държавата 1932/1933 финансова година (Бюджетопроектитъ на Министерството на външнитъ работи и изповѣданията — продължение разискванията; Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти; Министерството на войната; Министерството на вътрешнитъ работи — администрация и полиция, Главна дирекция на народното здраве; на Министерството на народното просвѣщение; на Министерството на финанситъ; на Министерството на общитъ сгради, пѣтищата и благоустройството — Главна дирекция на общественитъ сгради и пр., Главна дирекция на трудовата повинность, на Министерството на желѣзницитъ: Морска и дунавска полицейска служба и пр.; Главна дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ; Дирекция на държавнитъ дългове; Върховно правителство).

3. За измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. 88 и 67 отъ законитъ за градскитъ и селски общини.

4. Одобрение решението за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно международно дружество за ипотекаренъ земеделски кредитъ.

5. Първо четене законопроекта за облекчение на работата на Върховния касационенъ създъ.

6. Първо четене законопроекта за отстъпване даромъ на Ортакьойската градска община държавна сграда въ гр. Ортакьой, бивша собственостъ на емигранта-грѣкъ Василиаки К. Дурали.

Доклади:

7. На прощатарната комисия.

8. На комисията по провѣрка на изборитъ.

Председателстваващ Н. Шоповъ: Конто приематъ този днешенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣшка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. и 35 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседателъ: Н. ШОПОВЪ

Секретаръ: И. ВЕЛЧЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ